

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO 2004-2006

Powiat Hajnowski

AKTUALIZACJA

- [Uchwała Nr XXVII/176/05](#) (z dnia 25 sierpnia 2005r.)
- [Uchwała Nr XXVI/164/05](#) (z dnia 30 czerwca 2005r.)

WSTĘP

Polityka strukturalna Unii Europejskiej Celem polityki strukturalnej Unii Europejskiej jest zwiększenie spójności gospodarczej i społecznej w państwach będących jej członkami. Oznacza to dążenie do zmniejszenia różnic w rozwoju między poszczególnymi regionami UE.

Podstawowym źródłem pomocy w ramach polityki strukturalnej są cztery fundusze strukturalne:

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
Europejski Fundusz Społeczny,
Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej,
Jednolity Instrument Finansowy Wspierania Rybołówstwa;

oraz Fundusz Spójności, czasowy instrument, który ma pomóc przy realizacji największych inwestycji w najuboższych krajach UE.

Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006

- wyznacza sposób wykorzystania pomocy finansowej w ramach funduszy strukturalnych dla naszego kraju.

Celem NPR jest rozwijanie konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zdolnej do długofalowego, harmonijnego rozwoju, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz poprawę spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z Unią Europejską na poziomie regionalnym i krajowym.

Narodowy Plan Rozwoju:

Jest strategicznym, średniookresowym dokumentem planistycznym, scalającym na poziomie krajowym horyzontalne, sektorowe i regionalne działania państwa.

Określa najważniejsze działania strukturalne, które Polska będąc członkiem Unii Europejskiej zamierza uruchomić w latach 2004-2006 przy wykorzystaniu środków wsparcia UE (Fundusze Strukturalne, Fundusz Spójności i Inicjatywy Wspólnotowe).

Wskazuje kierunki rozwoju gospodarczego Polski w pierwszych latach po akcesji, mające zapewnić warunki sprzyjające długotrwałemu wzrostowi gospodarczemu i podniesieniu poziomu życia mieszkańców.

Służył jako podstawa przygotowania podstaw Wsparcia Wspólnoty dla Polski, czyli dokumentu określającego kierunki i wysokości wsparcia ze strony funduszy strukturalnych na realizację zamierzeń rozwojowych.

W ramach NPR 2004-2006 wyróżnia się Sektorowe Programy Operacyjne (obejmujące poszczególne sektory gospodarki):

SPO Wzrost Konkurencyjności Gospodarki.

SPO Rozwój Zasobów Ludzkich.

SPO Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich.

SPO Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb.

SPO Transport - Gospodarka Morska.

oraz *Zintegrowany Program Operacyjny rozwoju Regionalnego - ZPORR*,

a także program *Pomoc techniczna*.

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR)

Program ten rozwija cele NPR, określając priorytety, kierunki i wysokość środków przeznaczonych na realizację polityki regionalnej państwa, które będą uruchamiane z udziałem funduszy strukturalnych w pierwszym okresie członkostwa Polski w Unii Europejskiej. .

W oparciu o analizę cech społeczno-gospodarczych województw w Polsce, w kontekście polityki spójności społeczno-ekonomicznej całej Wspólnoty, sformułowane zostały cele i strategie zmierzające do ich osiągnięcia. ZPORR określa również spodziewane efekty realizacji programu w przebiegu procesów rozwojowych, wskazuje kierunki i wielkość planowanego zaangażowania środków funduszy strukturalnych oraz określa sposób koordynacji i wdrażania pomocy strukturalnej w całym okresie realizacji programu.

ZPORR został przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej (MGPiPS) w ścisłej współpracy z samorządami wszystkich województw. Proponowane cele, priorytety i działania obejmują terytorium całego kraju, jednakże wielkość środków finansowych przeznaczona na ich realizację jest zróżnicowana przestrzennie i zależy od sytuacji i struktury społeczno-gospodarczej województw oraz realizowanej strategii rozwoju.

Plan Rozwoju Lokalnego

Zgodnie z założeniami Uzupełnienia do ZPORR (opracowanego na podstawie ZPORR) jednostki samorządu regionalnego, które zamierzają złożyć projekty w ramach ZPORR są zobowiązane do przygotowania Planu Rozwoju Lokalnego.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Hajnowskiego został opracowany zgodnie z założeniami następujących dokumentów:

Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006 /Podstawy Wsparcia Wspólnoty,
Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR)
Program Wojewódzki na lata 2004-2006

Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Hajnowskiego do 2015 roku.

W Planie Rozwoju Lokalnego została przeprowadzona analiza sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu hajnowskiego, następnie zostały przedstawione priorytety rozwoju oraz zadania, które realizuje powiat i jego jednostki lub w realizacji których powiat jest partnerem.

Priorytety rozwoju powiatu hajnowskiego zostały przedstawione w bardzo szerokim aspekcie i dotyczą działań nie tylko samorządu powiatowego ale również samorządów miejskich, gminnych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, sektora przedsiębiorczości czy też sektora prywatnego.

Realizacja zadań zawartych w Planie Rozwoju Lokalnego zależy od wielu czynników a m. in. od zasobów finansowych powiatu, od akceptacji zgłaszanych wniosków przez Komitet Sterujący, od możliwości dofinansowania przedsięwzięć ze źródeł innych niż fundusze europejskie.

1. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU HAJNOWSKIEGO

Plan Rozwoju Lokalnego obejmuje działania na terenie Powiatu Hajnowskiego w okresie 2004-2006 oraz niektóre działania, których realizacja przypada na kolejny okres programowania w Unii Europejskiej - 2007-2013.

2. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA W POWIECIE HAJNOWSKIM

2.1.1 Położenie i ogólna charakterystyka powiatu

Powiat hajnowski położony jest w dorzeczu rzeki Bug i Narew, w południowo-wschodniej części województwa podlaskiego. Siedzibą władz powiatowych jest miasto Hajnówka położone w odległości 63 km od Białegostoku. Z powiatem hajnowskim graniczą powiaty: od północy - białostocki, od zachodu - bielski, od południa - siemiatycki. Wschodnia granica Polski oddziela powiat hajnowski od Białorusi.

Klimat powiatu hajnowskiego ma cechy kontynentalnego, lecz jest bardziej surowy niż w pozostałych częściach kraju. Charakteryzuje się krótkim okresem wegetacyjnym, długą i mroźną zimą, krótkim przedwiośniem i niskim poziomem opadów atmosferycznych.

W regionie znajduje się pięć zbiorników wodnych o powierzchni powyżej 1 ha (Siemianówka na Narwi, Bachmaty na Orłance, Repczyce na Nurcu, Topiło na rzece Perebel i stawy w Parku Pałacowym w Białowieży) oraz kilka rzek, z których najważniejsze to: Narew, Narewka, Leśna Prawa i Orłanka. Powiat hajnowski leży w większości na obszarze o ograniczonych zasobach wód podziemnych (Puszcza Białowieska, dolina Nurca).

Lasy zajmują 49,9 % powierzchni powiatu hajnowskiego. Głównym kompleksem leśnym jest Puszcza Białowieska - najlepiej zachowany las niżowy Europy w strefie lasów liściastych i mieszanych.

2.1.2. Powierzchnia

Ogólna powierzchnia powiatu wynosi 1624 km². W jego granicach znajduje się 9 gmin: Białowieża, Czeremcha, Czyże, Dubicze Cerkiewne, Hajnówka, Hajnówka - miasto, Kleszczewo - miasto i gmina, Narew i Narewka. Tabela nr 1. prezentuje strukturę powierzchni powiatu, z wyszczególnieniem poszczególnych gmin.

Tabela 1 - struktura powierzchniowa powiatu hajnowskiego

Gmina	Powierzchnia użytków rolnych		Powierzchnia kasów		Powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych		Powierzchnia pozostałych gruntów		Razem
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
wiejska Hajnówka	11.270	38,4	16.235	55,4	1.011	3,4	799	2,7	29.315
miejska Hajnówka	1.250	58,7	84	3,9	712	33,4	83	3,9	2.129
Narew	15.81	64,0	7.084	29,3	903	3,7	711	2,9	24.179
Dubicze Cerkiewne	7.275	48,1	6.930	45,8	595	3,9	319	2,1	15.119
Narewka	9.034	26,6	22.571	66,5	843	2,5	1.500	4,4	33.948
Białowieża	1.526	7,5	18.000	88,6	264	1,3	530	2,6	20.320
Czeremcha	4.906	50,7	3.989	41,2	522	5,4	256	2,6	9.673
Czyże	11.913	88,8	865	6,4	477	3,6	165	1,2	13.420
Kleszczele (miasto i gmina)	7.967	55,9	5.255	36,8	760	5,3	280	2,0	14.262
RAZEM	70.622	43,5	81.013	49,9	6.087	3,7	4.643	2,9	162.365

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Białymstoku na dzień 31.12.2002.

2.1.3 Ludność

Gminy powiatu hajnowskiego należą do relatywnie dużych pod względem obszaru. W połączeniu ze stosunkowo małą liczbą mieszkańców daje to niski wskaźnik gęstości zaludnienia obszarów wiejskich na poziomie 17 osób na km² (średnia w 2002 roku w województwie podlaskim wynosiła 26 osób na km²). Najniższą gęstością zaludnienia cechują się gminy puszczańskie Białowieża, Dubicze Cerkiewne i Narewka, najwyższą miasto Hajnówka, gdzie zlokalizowane są główne zakłady przemysłowe powiatu.

W powiecie hajnowskim (dane za 31.12.2002) roku mieszkało 49,9 tys. osób, z czego w miastach (Hajnówka, Kleszczele) około 48,1 %. W samej Hajnówce mieszkało 22,5 tys. osób, co stanowiło 45,1% ludności powiatu. Mężczyźni stanowili 48,6 %, a kobiety - 51,4% populacji.

Najkorzystniejsza sytuacja demograficzna występuje w miastach, ponieważ 22,1 % ludności jest w wieku przedprodukcyjnym (województwo podlaskie 21,4%, powiat hajnowski 19,7 %); 69,1 % w wieku produkcyjnym (województwo podlaskie - 59,5 %, powiat hajnowski - 56,8 %) i tylko 16,1 % w wieku poprodukcyjnym (województwo podlaskie - 16,3 %, powiat hajnowski - 23,5 %).

Na terenach wiejskich sytuacja demograficzna jest wysoce niekorzystna w efekcie procesów migracyjnych. W gminach tych osób w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzieży) jest na poziomie 17,5% natomiast w wieku poprodukcyjnym (emeryci i renciści) - 30,3 %). W miejscowościach małych obserwowane jest nasilające się zmniejszanie liczby ludności. Decydujący wpływ wywierają dwa procesy: migracja i zmniejszająca się dzietność w rodzinach (tendencja w całym kraju i Europie).

Migracja młodzieży, a szczególnie dziewcząt, doprowadziła do zdeformowania struktury demograficznej populacji, w odniesieniu do wieku i płci. Charakteryzuje ją mały odsetek

ludzi młodych w wieku przedprodukcyjnym oraz wysoki w wieku podeszłym, poprodukcyjnym. Główną przyczyną migracji jest z jednej strony chęć awansu społecznego, z drugiej zaś trudne warunki życia i prowadzenia gospodarstw rolnych z powodu oddalenia od ośrodków usługowych, wysokich kosztów produkcji, słabych gleb, szkód wyrządzanych przez zwierzynę leśną, niskich dochodów oraz wadliwie funkcjonujących elementów infrastruktury.

2.2. Środowisko przyrodnicze

2.2.1. Flora i fauna

Powiat hajnowski jest bardzo ciekawym miejscem ze względu na bogactwo występującej fauny i flory. Obok dużego kompleksu leśnego, który tworzy Puszcza Białowieska i Ładzka istnieje kompleks wodno-bagienny tworzony przez zbiornik Siemianówka i Dorzecze Górnej Narwi, które wytycza naturalną północną granicę powiatu. Ogół tych warunków stworzył sprzyjające warunki dla środowiska przyrodniczego, które jest zachowane w dużym stopniu w stanie naturalnym lub bardzo zbliżonym do naturalnego. Stan taki powoduje, że tereny te są bardzo cenne przyrodniczo.

Flora roślin naczyniowych Puszczy Białowieskiej reprezentowana jest przez ponad 1000 gatunków. Spośród 61 gatunków prawnie chronionych wiele jest tu dość pospolitych (wawrzynek wilczelyko, widłak jałowcowaty, lilia złotogłów, orlik pospolity), ale znajdują się też gatunki ginące wpisane do Polskiej Czerwonej Księgi Roślin (wierzba borówkolistna, fiołek torfowy, turzycza luźnokwiatowa, kukuczka kapturkowata, miodokwiat krzyżowy). Bogactwo roślin zarodnikowych jest tu wyjątkowo duże. Ich liczbę szacuje się na prawie 4000 gatunków, w tym: ponad 350 gat. porostów, 250 gat. mchów oraz przeszło 3000 gat. grzybów. W Puszczy stwierdzono występowanie 26 gatunków drzew i 55 gatunków krzewów.

Świat zwierzęcy Puszczy obrazuje bogactwo lasu naturalnego. Stwierdzono tu występowanie: 58 gat. ssaków, 250 gat. ptaków (239 w części polskiej, w tym 177 gat. lęgowych), 7 gat. gadów, 12 gat. płazów, 24 gat. ryb. Liczbę gatunków owadów szacuje się na ok. 10000, w tym ponad 2400 gat. chrząszczy i około 1100 gat. motyli.

Środowisko naturalne i świat zwierzęcy związany z Narwią i jej dorzeczem jest odmienny. Cały obszar dorzecza Narwi na terenie powiatu hajnowskiego wraz ze zbiornikiem Siemianówka są objęte ochroną krajobrazu. Ze względu na warunki środowiska naturalnego nie spotyka się w nim tak dużych zwierząt jak żubr. Największym spotykanym zwierzęciem na tych terenach jest łoś znajdujący dogodne warunki naturalne.

2.2.2. Warunki glebowe

Morfologia gleb powiatu hajnowskiego została ukształtowana bezpośrednio przez zlodowacenia. Na obszarze powiatu hajnowskiego występuje cała gama gleb powstałych w procesie glebotwórczym z utworów polodowcowych: gleby bielcowe, gleby brunatnoziemne, gleby płowe, gleby rdzawe, różne postacie gleb oglejonych, a w dolinach rzek i na torfowiskach gleby organogeniczne: czarne ziemie, gleby murszowe oraz torfy torfowisk przejściowych, niskich i wysokich. Stosunkowo niewielkie powierzchnie zajmują mady rzeczne. Największe powierzchnie stanowią gleby brunatne, brunatne oglejone i płowoziemne.

Według danych IUNG średni wskaźnik jakości przestrzeni produkcyjnej rolniczej na terenie powiatu hajnowskiego wynosi 52,6 punktu. Teren powiatu hajnowskiego jest zróżnicowany pod względem jakości gleb. Gminy Czyże (68,2 punktu) i Hajnówka (63,2 punktu) posiadają najlepsze gleby w skali powiatu oraz najlepsze warunki do rozwoju produkcji rolnej roślinnej.

Gleby powiatu hajnowskiego cechują się niską zawartością składników pokarmowych (azot, fosfor, potas) w glebie. Ocenia się, że niedobory tych składników występują na 35% - 65% powierzchni użytków rolnych, w zależności od gminy.

Teren powiatu hajnowskiego nie jest zasobny w kopaliny. Spotyka się jedynie żwiry, piaski i glinę mogące być wykorzystane do produkcji elementów budowlanych. W okolicach Lewkowa Starego, Trywieży i Czyżach występują złoża surowców ilastych przydatne do produkcji wyrobów ceramicznych.

2.2.3. Warunki klimatyczne i krajobrazowe

Teren powiatu hajnowskiego charakteryzuje się małym zróżnicowaniem przestrzennym. Płaski teren, na którym znajdują się nieliczne wniesienia rzadko przekraczające 200 m n. p. m. jest poprzecinany dolinami rzek tworzącymi tereny bagiennie. Na krajobraz duży wpływ wywierają kompleksy lasów, które pokrywają znaczną część obszaru powiatu. Zachodnia

część powiatu cechuje się występowaniem w krajobrazie pól uprawnych i łąk poprzecinanych bardziej gęstą siecią dróg i wsi wtopionych w teren.

Obszar powiatu hajnowskiego cechuje się elementami klimatu kontynentalnego umiarkowanego ciepłego i umiarkowanego wilgotnego. Zachmurzenie na terenie powiatu hajnowskiego jest zróżnicowane przestrzennie. Tereny położone na wschodzie mają większe zachmurzenie. Największe średnie zachmurzenie występuje od listopada do lutego, a najmniejsze od maja do września.

Średnia temperatura powietrza na terenie powiatu hajnowskiego w okresie roku waha się od 6,50C na terenach leśnych położonych na wschodzie powiatu do 6,80C na obszarach zachodnich niezalesionych. Skrajne temperatury odnotowane w skali roku wahają się od -340C do +350C dając amplitudę wahań temperatury 690C. Termiczny okres wegetacji roślin trwa około 180 dni. Ilość opadów na terenie powiatu jest zróżnicowana. Tereny zachodnie powiatu mają opady na poziomie 500 mm. Okolice Białowieży cechują się opadami powyżej 650 mm, a w niektórych latach przekraczają one 700 mm. Najwięcej opadów przypada na miesiące letnie (od maja do sierpnia). Stanowią one 47% wszystkich opadów rocznych.

2.2.4. Powietrze

Powiat hajnowski charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą terenu i warunkami klimatycznymi, co ma istotny wpływ na rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń. Powiat, podobnie jak województwo, znajduje się pod wpływem dominującej zachodniej cyrkulacji mas powietrza. Sprzyja to napływowi zanieczyszczeń z dalszych odległości, w tym z terenów przemysłowych zachodniej i południowej Polski i Europy. Napływ mas powietrza z zachodu ma duży udział w ładunkach wnoszonych z opadami do podłoża na terenie powiatu.

Stan czystości powietrza powiatu hajnowskiego cechuje się punktową emisją zanieczyszczeń. Duży udział w tym mają ciepłownie miejskie, przemysłowe oraz rozproszone źródła emisji z sektora komunalno - bytowego, a także zanieczyszczenia komunikacyjne.

Największy udział w zanieczyszczeniach mają substancje pochodzące z procesów spalania energetycznego paliw. Należy do nich dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pyły. Pozostałe zanieczyszczenia emitowane z zakładów przemysłowych zlokalizowanych na terenie powiatu wynikają z rodzaju produkcji i stosowanej technologii. Wśród najczęściej występujących zanieczyszczeń technologicznych są: węglowodory alifatyczne, aromatyczne i ich pochodne, benzyna, alkohole alifatyczne i ich pochodne, węglowodory pierścieniowe, kwas octowy, butanol, ketony i pochodne, formaldehyd, ksylen, amoniak oraz w mniejszej ilości inne zanieczyszczenia związane ze specyfiką produkcji zakładu.

Najwięcej zanieczyszczeń powietrza na terenie powiatu jest emitowanych z terenu miasta Hajnówka przez zakład energetyki ciepłej i pozostałe zakłady uciążliwe dla środowiska. Emisja zanieczyszczeń pyłowych z terenu powiatu stanowi 9,7% emisji w skali województwa, w tym ze spalania paliw 3,0%. Zanieczyszczenia gazowe stanowią 2,1% emisji w skali województwa w tym dwutlenek siarki 2,1%, tlenek azotu 2,5%, tlenek węgla 7,7%, dwutlenek węgla 3,0%. Przemysł zlokalizowany na terenie powiatu hajnowskiego emituje 11,4% zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w skali województwa.

2.2.5. Ochrona przyrody

Tereny chronione występujące na obszarze powiatu hajnowskiego obejmują 95 021,6 ha, czyli 58,5% jego powierzchni. Składa się na nie Białowieski Park Narodowy, 21 rezerwaty przyrody i dwa obszary chronionego krajobrazu Puszczy Białowieskiej i Doliny Górnej Narwi.

2.2.5.1. Białowieski Park Narodowy

Na terenie powiatu hajnowskiego znajduje się najstarszy park narodowy w Polsce. Początki jego sięgają 1921 roku, kiedy na tym terenie zostało utworzone leśnictwo „Rezerwat”, które w 1932 roku przemianowano na "Park Narodowy w Białowieży". W roku 1947 obiekt ten reaktywowano jako Białowieski Park Narodowy. W 1977 roku UNESCO włączyło Białowieski Park Narodowy w poczet światowych rezerwatów biosfery, a w 1979 r. uznano go za pierwszy i jedyny w Polsce przyrodniczy Obiekt Dziedzictwa Światowego. W 1992 roku UNESCO rozszerzyło granice Obiektu Dziedzictwa Światowego na przyległy do BPN Białoruski Park „Białowieżskaja Puszcza”. W ten sposób powstał polsko - białoruski transgraniczny Obiekt Dziedzictwa Światowego. W 1997 roku przyznano Parkowi Dyplom Europy.

Białowieski Park Narodowy leży w centralnej części Puszczy Białowieskiej, przy granicy z Białorusią, w widłach rzek Narewki i Hwoźnej, które stanowią jego granice od zachodu i północnego-wschodu. Jest to najbardziej naturalny kompleks leśny na niżu Europy. Powierzchnia Parku (powiększonego o ponad 5 000 ha w 1996 r.) wynosi 10 502 ha, w tym najstarsza część Obszar Ochrony Ścisłej zajmuje 4 747 ha, Park Pałacowy (48 ha) i Ośrodek Hodowli Żubrów (274 ha). Ekosystemy leśne zajmują ponad 90% obszaru Parku.

Otulina parku zajmuje obszar o powierzchni 3224,3 ha.

Puszcza Białowieska to rozległy kompleks leśny, który mimo wielowiekowej działalności człowieka zachował charakter naturalny, a liczne jego fragmenty posiadają cechy lasu pierwotnego. Dzisiejszy kompleks leśny określany nazwą Puszcza Białowieska to pozostałości dawnej Puszczy Białowieskiej oraz sąsiadujących z nią puszczy: Świslockiej, Szereszewskiej i Bielskiej, zwanej Ładzka. Łącznie z leżącymi wewnątrz kompleksu leśnego polami osadniczymi obszar puszczy wynosi 149 230 ha. Część zachodnia licząca 61 864 ha znajduje się w Polsce i stanowi 41%, zaś wschodnia o powierzchni 87 367 ha znajduje się na terenie Białorusi i obejmuje 59%. Teren leśny polskiej puszczy zajmują lasy zagospodarowane, administrowane przez 3 nadleśnictwa (Białowieża, Browsek, Hajnówka).

Puszcza Białowieska leży przy wododziale Wisły i Niemna. W Parku nie ma jezior i większych rzek. Najbardziej cenny obszar Parku, objęty ochroną ścisłą, leży w widłach rzek Hwoźnej i Narewki. Na tym terenie ma swoje źródła rzeka Orłówka. Przez obszar przyłączony do Parku w roku 1996 przepływają dopływy Narewki: Łutownia, Przedzielna i Braszcza.

2.2.5.2. Sieć projektowana - Natura 2000

Natura 2000 to sieć obszarów chronionych na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej. Celem wyznaczania tych obszarów jest ochrona cennych pod względem przyrodniczym i zagrożonych składników różnorodności biologicznej w państwach Unii Europejskiej. W skład sieci Natura 2000 wchodzi:

obszary specjalnej ochrony (OSO)

specjalne obszary ochrony (SOO)

Wstępna koncepcja obszarów chronionych została opracowana dla powiatu hajnowskiego. Na terenie powiatu hajnowskiego propozycje sformułowane obejmują przeważnie już obszary objęte wcześniej formami ochrony. Na terenie powiatu hajnowskiego znajdują się cztery kompleksy ochronne wyznaczone w ramach Natura 2000:

Dyrektywa Siedliskowa

PLH 200006 - Puszcza Białowieska - 63 150 ha

PLH 200002 - Dolina Górnej Narwi - 15 436 ha

Dyrektywa Ptasia

PLB 200006 - Puszcza Białowieska - 64 115 ha

PLB 200003 - Dolina Górnej Narwi - 32 336 ha

Wyznaczone obszary obejmują kompleks leśny Puszczy Białowieskiej i dolinę Narwi począwszy od zbiornika Siemianówka.

2.2.5.3. Rezerваты przyrody

Na terenie powiatu hajnowskiego (kompleksu leśnego Puszczy Białowieskiej) zlokalizowanych jest 21 rezerwatów przyrody o łącznej powierzchni 11969,71 ha. Wszystkie rezerваты są położone na terenach leśnych (z drzewostanem). Wśród rezerwatów wyróżniono część o charakterze faunistycznym, chroniących rzadkie gatunki motyli (Dębowy Grąd, Starzyna, Olszanka- Myśliszcze, Berezowo, Przewłoka, Podcerkwa). Jeden z rezerwatów (Szczekotowo) jest o charakterze archeologicznym. Obejmuje skupiska kurhanów.

Największym jest rezerwat Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej, o powierzchni 8581,62 ha, utworzony przez Ministra Środowiska w 2003 roku. Obejmuje on swym zasięgiem najlepiej zachowane stare drzewostany puszczańskie. Pozostałe rezerваты to: Lipiny im. Wł. Szafera, Nieznanowo, Głęboki Kąt, Sitki, Michnówka, Kozłowe Borki, Podolany, Pogorzelle, Wysokie Bagno, Gnilec, Dolina Waliczówki, Siemianówka. Stanowią one typowe rezerваты leśne lub leśno-florystyczne (chroniące rzadkie gatunki flory dna lasu).

2.2.5.4. Obszary chronionego krajobrazu

Obszary te obejmują tereny o wysokich walorach środowiska przyrodniczego o łącznej powierzchni 84 492,8 ha na terenie powiatu. Tereny chronionego krajobrazu obejmują kompleks leśny wokół Puszczy Białowieskiej o powierzchni 78 538 ha i część terenów chronionego krajobrazu Dorzecza Górnej Narwi przepływającej przez teren powiatu o powierzchni 5 954,8 ha.

2.2.5.5. Pozostałe formy ochrony przyrody

Spośród pozostałych form ochrony przyrody na terenie powiatu hajnowskiego spotyka się pomniki przyrody i użytki ekologiczne. Do pomników przyrody zalicza się m.in.: okazałe zabytkowe drzewa i ich skupiska, parki, aleje, głazy narzutowe, ciekawe formy skalne, jaskinie, źródła, wywierzyska, wodospady.

Na terenie powiatu hajnowskiego jest zaewidencjonowanych 1 190 pomników przyrody. Spośród tej liczby 1 145 jest drzewami, 35 pomników to grupa drzew, 9 pomników to pomniki nieożywione będące głazami narzutowymi, 1 pomnik został określony w statystyce jako inny. Znajdujące się na terenie powiatu użytki ekologiczne zajmują obszar 694 ha.

2.3. Zagospodarowanie przestrzenne

2.3.1. Gospodarka wodno-ściekowa

2.3.1.1. Wody powierzchniowe rzek

Powiat hajnowski jest zlokalizowany w zlewni rzeki Narew i jej dopływów. Południowe tereny powiatu znajdują się w zlewni Bugu i dorzeczu rzeki Nurzec. Żadna spośród rzek płynących na terenie powiatu hajnowskiego w 2001 roku nie znajdowała się w I klasie czystości wód. Wody większości głównych rzek (Narew, Leśna Prawa, Orlanka) płynących na terenie powiatu zostały zaliczone do wód nie odpowiadającym normom. Wody rzeki Narewka na krótkim odcinku w pobliżu granicy państwowej posiadały II klasę czystości, a na pozostałym odcinku III klasę czystości. Także wody rzeki Orlanka wypływającej z terenu powiatu miały II klasę czystości, a wraz z nurtem obniżyły się do III klasy.

Rzeka Narew będąca główną rzeką województwa podlaskiego, która wypływa ze zbiornika Siemianówka płynąc na terenie powiatu hajnowskiego tworzy malowniczą dolinę górnej Narwi o urozmaiconym krajobrazie nizinnym. Brzegi porośnięte licznym sitowiem i zaroślami tworzą dogodne warunki dla ptactwa wodnego żyjącego w sąsiedztwie rzeki. Zlewnia Narwi na terenie Polski liczy około 53873 km², z czego około 6,6% przypada na powiat hajnowski. Całkowita długość rzeki wynosi 484 km, z tego 455 km odcinek znajduje się na terenie Polski. Odcinek rzeki przepływającej przez teren powiatu hajnowskiego liczy około 39 km.

Przez południowe tereny powiatu hajnowskiego przepływa rzeka Nurzec - dopływ Bugu. Rzeka należy do rzek typowo nizinnych przepływających przez tereny bagienne i podmokłe. Całkowita długość rzeki wynosząca 100 km i powierzchnia zlewni rzędu 2082,6 km² stawiają rzekę w pierwszej grupie największych rzek Makroregionu Północno-Wschodniego i jednocześnie kwalifikują ją do jednej z większych zlewni dopływów Bugu.

Na terenie powiatu swój początek bierze rzeka Leśna Prawa (132,7 km) na północ od miasta Hajnówka. Na 105,0 km swego biegu opuszcza granice Polski i uchodzi do rzeki Bug po stronie Białorusi. Przepływając przez Hajnówkę rzeka przyjmuje ścieki komunalne i przemysłowe z miasta, a następnie wpływa na teren Puszczy Białowieskiej. Zlewnia ma charakter typowo leśny.

2.3.1.2. Wody powierzchniowe zbiorników wodnych

Powiat hajnowski na swoim terenie nie posiada większych naturalnych zbiorników w postaci jezior. Zbiorniki, które występują na terenie powiatu powstały w wyniku działalności człowieka. Największym tego typu zbiornikiem, który podlega systematycznej kontroli jakości wód jest zbiornik Siemianówka. Zbiornik jest położony na terenie dwóch gmin: Michałowo i Narewka. Powierzchnia zlewni całkowitej zbiornika, łącznie po stronie polskiej i białoruskiej wynosi 1094 km².

Zbiornik Siemianówka powstał w wyniku spiętrzenia rzeki Narew. Brzeg wschodni zbiornika, przy maksymalnym napełnieniu, oddalony jest od granicy polsko-białoruskiej o około 0,5 km. Zamknięty jest on zaporą czołową przegradzającą koryto rzeki w rejonie wsi: Bondary, Rybaki i Łuka. Brzeg południowy zbiornika w fazie maksymalnego piętrzenia dotyka obszarów leśnych północnego skraju Puszczy Białowieskiej. Powierzchnia maksymalna zbiornika wynosi 32,5 km², a minimalna 11,7 km². Średnia głębokość, przy maksymalnym napełnieniu, wynosi 2,5 m. W najgłębszych miejscach dochodzi do 7 m. Zbiornik osiąga długość około 11 km, przy szerokości 4,5 km.

Drugim zbiornikiem tego typu o znacznie mniejszej powierzchni jest zbiornik Bachmaty o powierzchni 5,6 ha na terenie gminy Dubicze Cerkiewne, który powstał w wyniku

spiętrzenia wód Orlanki. Istnieje również zbiornik śródlęśny na rzece Perebel przy miejscowości Topiło, który jest dopływem rzeki Leśna Prawa. W 2002 roku został oddany do użytku zbiornik wodny Repczyce (gmina Kleszczelce) o powierzchni lustra wody 10,69 ha. Istnieją również stawy w Parku Pałacowym w Białowieży.

2.3.1.3. Wody podziemne

Obszar powiatu hajnowskiego cechuje się deficytem wód podziemnych. Większość zasobów wód podziemnych na terenie powiatu hajnowskiego nadaje się do bezpośredniego wykorzystania na cele gospodarcze, a po prostym uzdatnieniu na cele konsumpcyjne, po usuwaniu naturalnych pierwiastków, jakimi są żelazo i mangan.

2.3.1.4. Zaopatrzenie w wodę

Większość gospodarstw domowych na terenie powiatu hajnowskiego jest zaopatrywana z miejskich (4034 przyłączy) i gminnych (7203 przyłączy) systemów wodociągowych. Siecią wodociągową objętych jest 136 miejscowości powiatu hajnowskiego, co stanowi 82%. Gospodarstwa domowe nie posiadające dostępu do scentralizowanego systemu zaopatrzenia w wodę znajdują się w zabudowie kolonijnej, gdzie z powodu odległości i kosztów jeszcze nie doprowadzono wody. Wszystkie gospodarstwa domowe, które są poza systemem zaopatrzenia w wodę z wodociągów posiadają lokalne źródła zaopatrzenia w postaci studni kopanych i wierconych. Niektóre gospodarstwa posiadają dwójakiego rodzaju system zaopatrzenia w wodę.

W 2001 roku na terenie powiatu hajnowskiego pobrano 2 752 dam³ wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności. Średnio na 1 km² powierzchni powiatu przypadało 1,7 dam³ wody.

Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne zwykłych wód podziemnych (głównie czwartorzędowych i trzeciorzędowych) w 2001 r. wynosiły około 73,1 tys. m³/godz. tj. 1,75 mln m³/dobę. Zasoby eksploatacyjne ujęć nie zaewidencjonowanych (nie zatwierdzone głównie małe ujęcia - domy jednorodzinne i domy letniskowe) szacuje się na ok. 5 tys. m³/godz.

Łączny pobór wód podziemnych w 2001 r. szacowano na około 8,0 tys. m³/dobę. Pobór wód podziemnych z ujęć komunalnych wynosił ok. 6,0 tys. m³/dobę. Pozostała ilość wody była pobierana z ujęć zakładów przemysłowych, ujęć zakładowych i ujęć prywatnych. Woda podziemna z ujęć komunalnych jest pobierana na cele komunalne i potrzeby ludności, na potrzeby przemysłu i rolnictwa. Pobór na cele komunalne i potrzeby ludności wynosił około 3,6 tys. m³/dobę. Pozostała ilość wody jest zużywana przez przemysł (głównie spożywczy), rolnictwo i ogrodnictwo oraz niewielkie ilości na cele chłodnicze i grzewcze.

2.3.1.5. Kanalizacja i oczyszczalnie ścieków

Z terenu powiatu hajnowskiego w 2001 roku odprowadzonych zostało ogółem 1 379 dam³ ścieków, w tym 1 054 dam³ komunalnych (76,9%) i 316 dam³ ścieków przemysłowych (23,1%). Z terenów miejskich odprowadzono 1 119 dam³ (81,7%) ścieków, w tym 852 dam³ (62,2%) ścieków komunalnych. Z terenów wiejskich odprowadzono 251 dam³ (18,3%) ścieków, w tym 202 dam³ (14,7%) ścieków komunalnych. Oczyszczenia wymagało 1 236 dam³ ścieków odprowadzonych, czyli 89,6%.

Bardzo duży problemem dla utrzymania czystości wód powierzchniowych stanowią ścieki komunalne powstające w gospodarstwach domowych. Tylko 44,8% ogółu mieszkańców jest obsługiwanych przez oczyszczalnie komunalne na terenie powiatu hajnowskiego, w tym 71% ludności zamieszkałej w miastach i tylko 20% ludności na terenach wiejskich. Spośród oczyszczonych 1054 dam³ ścieków komunalnych 948 dam³ (89,9%) było oczyszczonych biologicznie, a 106 dam³ (11,2%) z zastosowaniem procedur o podwyższonym usuwaniu biogenów. Spośród 316 dam³ wytworzonych ścieków przemysłowych 182 dam³ (57,6%) było oczyszczonych biologicznie.

Kanalizacja sanitarna jest obsługiwana przez 18 oczyszczalni, z czego 11 jest oczyszczalniami komunalnymi, w tym 2 w miastach. Oczyszczalnie komunalne obsługują 44,8% ludności powiatu. Oczyszczalnie obsługują 71% mieszkańców miast i tylko 20% mieszkańców wsi. Spośród gmin najczęściej mieszkańców jest obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków w mieście Hajnówka (73,4%) i gminach wiejskich, takich jak Białowieża (47,4%) oraz Czeremcha (38,3%). Oczyszczalnie komunalne w 2001 roku oczyściły 1054 dam³ ścieków, a w tym samym okresie gospodarstwa domowe zużyły 1303,4 dam³ wody. Ścieki oczyszczone stanowiły 80,9% zużytej wody. Duży udział w ściekach oczyszczonych przez oczyszczalnie mają ścieki nie pochodzące z gospodarstwach domowych (37%). Oczyszczalnie wytworzyły osady o masie 302,5 ton suchej masy, z czego 266 ton suchej masy powstało w oczyszczalniach komunalnych, w tym 230 ton przypadło na miasta. Spośród wytworzonych osadów 28 ton było składowane, a ilość osadów nagromadzonych wyniosła 62 tony suchej masy.

2.3.2. Gospodarka odpadami

2.3.2.1. Odpady komunalne

Odpady komunalne stanowią największą masę w grupie odpadów. W masie odpadów komunalnych około 40-50% stanowią części organiczne, resztę - mineralne. Intensywność powstawania odpadów komunalnych jest proporcjonalna do gęstości zaludnienia. Szacuje się, że na 1 mieszkańca objętego obsługą usuwania odpadów przypada około 2,5 m³ wytworzonych odpadów, z czego ponad jedną trzecią stanowią odpady z handlu, produkcji itp., objęte wywozem przez służby komunalne.

Wśród odpadów komunalnych ułamek procenta, za to niezwykle groźny, stanowią odpady szczególnie niebezpieczne dla człowieka i organizmów żywych. Należą do nich: opakowania z resztkami produktów toksycznych, resztki rozpuszczalników, farb i lakierów, przeterminowane leki i chemikalia, materiały zakaźne, zużyte baterie, lampy jarzeniowe itd..

Udział odpadów trafiających na terenie powiatu hajnowskiego na składowiska wynosił około 98%. Obecnie na składowiska przywozi się ponad 33 tys. m³ odpadów stałych, w tym 26 tys. m³ pochodzi z budynków.

Na terenie powiatu hajnowskiego w 2001 roku mogło zostać wytworzonych 17 288,4 Mg odpadów komunalnych, z czego 14 258,4 Mg zostało przyjęte na składowiska, czyli 82,5% odpadów wytworzonych.

W odpadach komunalnych wytwarzanych na terenach miejskich dominują odpady organiczne pochodzenia roślinnego (32%), a na terenach wiejskich - frakcja drobna (poniżej 10 mm), którą stanowi głównie popiół z palenisk domowych (33%). W masie odpadów z obiektów infrastruktury najczęściej jest papieru i tworzyw sztucznych (30%).

Analizując strukturę morfologiczną masy odpadów powstających na terenie powiatu hajnowskiego można stwierdzić, że największą grupę odpadów w obiektach infrastruktury stanowią tworzywa sztuczne - 504,1 Mg oraz papier i tektura - 504,1 Mg. Na terenach wiejskich frakcje drobne stanowiły największy udział i wyniosły 971,3 Mg. Na terenach miejskich największy udział miały odpady organiczne pochodzenia roślinnego - 2406,4 Mg oraz papier i tektura - 1428,8 Mg. Przedstawiona struktura morfologiczna odpadów komunalnych powoduje, że zdecydowana większość spośród nich nadaje się do recyklingu lub do zagospodarowania poprzez ich przetworzenie.

2.3.2.2. Odpady przemysłowe

Powstające odpady przemysłowe na terenie powiatu hajnowskiego pochodzą głównie z działalności przemysłu rolno-spożywczego i drzewnego. W 2001 roku na terenie powiatu wytworzono 58,1 tys. ton odpadów, z czego 56,6 tys. ton zostało zagospodarowane. Na terenach miejskich wytworzono 49,4 tys. ton odpadów, z tego 49,0 tys. ton zagospodarowano.

2.3.2.3. Składowiska odpadów

Gospodarka odpadami prowadzona na terenie powiatu hajnowskiego charakteryzuje się niskim stopniem zagospodarowania powstających odpadów. Większość z nich trafia bezpośrednio na składowiska odpadów i nie jest poddana żadnej segregacji i odzyskowi surowców wtórnych. Na terenie powiatu brak jest zakładu, który zajmowałby się profesjonalnie tego typu działalnością.

Obecnie na terenie powiatu funkcjonuje 25 składowisk odpadów, które zajmują 28,7 ha powierzchni. Cztery z nich zostały określone jako zorganizowane, o powierzchni 12,9 ha. Spośród wszystkich składowisk tylko jedno, w Olchówce, gm. Narewka zostało zakwalifikowane do dalszej eksploatacji, natomiast jedno - w gm. Narew do modernizacji. Wszystkie pozostałe zostaną zamknięte do roku 2005 - 9 składowisk, a do 2009 kolejne 15. Składowiska odpadów komunalnych zajmują powierzchnię 28,5 ha, a łączna pojemność wszystkich składowisk wynosi 415112 m³. Większość składowisk nie posiada wyposażenia technicznego ułatwiającego ich eksploatację.

Na terenie powiatu hajnowskiego brak jest zakładu, który zajmowałby się usuwaniem zwierząt padłych w gospodarstwach rolnych i domowych. Zwierzęta te są w większości grzebane w miejscach przypadkowych, do tego nie przeznaczonych. Istnieje także problem usuwania odpadów z gabinetów weterynaryjnych, które często trafiają na komunalne składowiska. Jedynie odpady poszpitalne są w większości właściwie unieszkodliwiane poprzez ich niszczenie w spalarni odpadów funkcjonującej przy szpitalu w Hajnówce. Odpady niebezpieczne, takie jak: baterie, akumulatory, oleje silnikowe, świetlówki, termometry rtęciowe itp. są w większości unieszkodliwiane poza terenem powiatu hajnowskiego w wyspecjalizowanych zakładach.

2.3.3. Komunikacja

Na terenie powiatu hajnowskiego występują:

droga krajowa nr 66 - przebiegająca w relacji Bielsk Podlaski - Kleszczele - Czeremcha - granica państwa z międzynarodowym przejściem granicznym w Połowcach; posiada nawierzchnię bitumiczną, ale wymagającą remontu;

drogi wojewódzkie - nr 691 Hajnówka - Kleszczele, nr 693 Kleszczele - Siemiatycze, nr 685 - Zabłudów - Hajnówka, nr 687 Nowosady - Narewka - Michałowo i nr 689 Bielsk Podlaski - Hajnówka - Białowieża - granica państwa; mimo utwardzonej nawierzchni wymagają one gruntownych remontów i modernizacji, gdyż nie są dostosowane do szybko zwiększającego się nasilenia ruchu drogowego; nie są też wyposażone w parkingi i zatoki autobusowe, co ogranicza w znacznym stopniu możliwości manewrowe w ruchu samochodowym;

drogi powiatowe - o długości 510 km, w tym około 22 km o nawierzchni brukowcowej, 63 km o nawierzchni powierzchniowo utwardzonej, 166 km o powierzchni mineralno asfaltowej, 85 km o nawierzchni mineralno smołowej, 160 km o nawierzchni żwirowej i 14 km o nawierzchni gruntowej.

drogi gminne - o długości 337 km, w tym 200 km dróg utwardzonych;

drogi lokalne (miejskie) - o długości 90 km, w tym 38 km dróg utwardzonych.

Przez obszar powiatu hajnowskiego przebiegają następujące linie kolejowe:

Białystok - Bielsk Podlaski - Kleszczele - Czeremcha - granica państwa,

Warszawa - Siedlce - Siemiatycze - Czeremcha - Hajnówka - Cisówka - granica państwa.

Stan techniczny tych linii jest niezadowalający. Występują ograniczenia prędkości przejazdu pociągów nawet do 30 km/h. Linie te ze względu na połączenia z ośrodkami administracji wojewódzkiej i powiatowej, a także za stolicą, mają istotne znaczenie w zakresie obsługi komunikacyjnej.

Z ruchu kolejowego w 1994 roku wyłączono linię Białowieża - Hajnówka - Bielsk Podlaski. Ograniczono kolejowy ruch osobowy na trasie Czeremcha - Hajnówka - Cisówka, a nawet Bielsk Podlaski - Kleszczele - Czeremcha.

Kolejowe przejście graniczne (osobowe i towarowe) w Czeremchu ma znormalizowany tor do Brześcia na Białorusi. Na kolejnym przejściu towarowym w Siemianówce w kierunku Wołkowyska na Białorusi wymagane jest dostosowywanie wagonów do tzw. „szerokich” torów.

Dominującym środkiem komunikacji zbiorowej w powiecie jest PKS. W 2004 roku uruchomiono kursy mikrobusów na dwóch liniach komunikacyjnych tj. Bielsk Podlaski - Hajnówka - Białowieża i Hajnówka - Budy - Białowieża.

2.3.4. Identyfikacja problemów

Powietrze atmosferyczne

Występowanie uciążliwości w postaci „niskiej emisji” pochodzącej ze spalania paliw wysoko zanieczyszczających, głównie węgla.

Niski stopień wykorzystania źródeł energii odnawialnej.

Brak gazyfikacji powiatu.

Wzrastający wskaźnik zanieczyszczeń komunikacyjnych.

Pogarszanie się klimatu akustycznego, głównie na terenach zurbanizowanych spowodowane przez wzrost natężenia ruchu, w tym wzrost udziału samochodów ciężarowych w ruchu.

Rolnictwo

Niewielka liczba gospodarstw rolnych produkujących „zdrową żywność”- ekologicznych.

Brak rozwiniętej gospodarki gnojowicą w gospodarstwach.

Wysoki udział gleb niskoprodukcyjnych.

Występowanie gleb wymagających rekultywacji.

Przemysł

Istnienie zakładów bazujących na przestarzałych technologiach /istnienie zakładów wymagających dekapitalizowania w zakresie infrastruktury ekologicznej/.

Gospodarka Odpadami

Brak w pełni rozwiniętego systemu selektywnej zbiórki surowców wtórnych.

Brak systemu zagospodarowania odpadów komunalnych, opakowaniowych, biodegradowalnych i budowlanych.

Nieuporządkowana gospodarka odpadami niebezpiecznymi / azbest, PCB/.

Brak zorganizowanego systemu unieszkodliwiania odpadów weterynaryjnych, padłych zwierząt.

Brak składowisk odpadów spełniających wymagania prawne (występowanie „dzikich wysypisk”).

Gospodarka Wodna - Ściekowa

Konieczność modernizacji niektórych istniejących oczyszczalni ścieków z uwagi na potrzebę dostosowania parametrów oczyszczanych ścieków do obowiązujących norm.

Nieuporządkowany system kanalizacji deszczowej w miastach.

Zbyt niski stopień skanalizowania obszarów wiejskich.

Niedostatek zbiorników małej retencji.

Niedostateczna infrastruktura w zakresie gospodarki ściekowej - kanalizacja, oczyszczalnie ścieków.

Transport

Niedostateczna jakość dróg asfaltowych oraz zbyt duża ilość nawierzchni zwirowych.

Sukcesywne zamykanie kolejnych odcinków linii kolejowych.

Niski poziom świadczonych usług przewozowych w transporcie drogowym i kolejowym.

Duża wypadkowość w ruchu drogowym wynikająca z niewłaściwej organizacji ruchu.

Brak dróg dla rowerzystów.

2.4 Turystyka

2.4.1. Walory turystyczne i rekreacyjne

Środowisko naturalne powiatu hajnowskiego stanowi szczególną atrakcję dla gości z kraju i zagranicy. Bogactwo przyrody tego obszaru niepowtarzalnie komponuje się z pięknym krajobrazów.

Główną atrakcją turystyczną tego regionu stanowi Puszcza Białowieska z Białowieskim Parkiem Narodowym, licznymi rezerwatami i pomnikami przyrody, szlakami turystycznymi prowadzącymi do najbardziej odległych jej zakątków, ścieżkami dydaktycznymi, osadami śródleśnymi oraz kolejką wąskotorową z Hajnówki do miejscowości Topiło.

Interesującymi miejscami do wypoczynku i rekreacji są okolice zbiorników wodnych: Siemianówka (utworzony na rzece Narew w gminie Narewka, doskonałe miejsce do wędkowania i podglądania ptaków), Repezyce (utworzony na rzece Nurzec w gminie Kleszczele), Bachmaty (powstały na rzece Orłanka w gminie Dubicze Cerkiewne) i śródleśne stawy w miejscowości Topiło (utworzone na rzece Perebel w gminie Hajnówka). Są to doskonałe miejsca do wędkowania oraz uprawiania sportów wodnych. W okresie letnim do dyspozycji turystów indywidualnych są wypożyczalnie sprzętu rekreacyjnego, zlokalizowane przy zbiornikach wodnych. Podobnie doliny rzek Narew i Narewka oferują swoje skarby miłośnikom natury, wędkarzom oraz ornitologom.

Dodatkową atrakcją jest miejscowa architektura, zarówno obiekty sakralne, jak i zabytki architektury drewnianej i murowanej. Mogą one być ciekawym i odmiennym uzupełnieniem oferty turystycznej. Ciekawymi atrakcjami turystycznymi są skanseny i zgromadzone w nich zabytki etnograficzne, ponadto interesująca jest Kraina Otwartych Okiennic, czyli trzy unikatowe pod względem architektonicznym wsie: Trześcianka, Puchły i Soce.

2.4.2. Ruch turystyczny

Puszcza Białowieska, jako największa atrakcja powiatu hajnowskiego, sprzyja rozwojowi turystyki i wypoczynku. Największą popularnością wśród turystów cieszą się obiekty Białowieskiego Parku Narodowego, m.in. Muzeum Przyrodniczo - Leśne w Białowieży, Rezerwat Pokazowy Żubrów, Park Pałacowy, Obszar Ochrony Ścisłej, Obręb Ochrony Hwoźna.

Rocznie Białowieski Park Narodowy odwiedza (dane z 2003 r.) około 120 tys. turystów, z czego niemal 90% stanowią turyści krajowi.

2.4.3 Zagospodarowanie turystyczne

Na terenie powiatu hajnowskiego zostało oznakowanych 9 tras ścieżek edukacyjnych na terenie 3 nadleśnictw (Hajnówka, Białowieża i Browsk) o łącznej długości 47 km oraz 15 szlaków turystycznych o łącznej długości 404 km, w tym 3 szlaki rowerowe w gminie Narewka, Hajnówka i Dubicze Cerkiewne o wspólnej długości 182 km. Dodatkowo opracowany został szlak samochodowy o długości ok. 90 km, trasa ta nie jest jeszcze oznakowana, lecz do dyspozycji zainteresowanych dostępny jest folder opisujący szlak.

Na terenie puszczy wyznaczone są miejsca ogniskowe i wieże widokowe. Niecodzienną atrakcją stanowi przejazd kolejką wąskotorową (przejazdy grupowe) do śródleśnej osady Topiło, gdzie nad pięknie położonymi stawami można złowić "taaką" rybę, pobawić się przy ognisku, czy spacerować trasą ścieżki edukacyjnej. Obecnie wykorzystywane jest ok. 17 km kolejek, które stanowią jedną z najciekawszych atrakcji regionu. Ponadto działają do dyspozycji turystów indywidualnych wypożyczalnie rowerów, zlokalizowane są głównie w Białowieży.

2.4.4. Infrastruktura turystyczna

Rzeczony turystyki jest w decydującym stopniu uzależniony od bazy turystyczno-wypoczynkowej. Baza noclegowa regionu to bogata sieć obiektów o różnym standardzie. Hotele o wysokiej jakości usług zachęcają do przyjazdów swą ofertą konferencyjną. Domy i ośrodki wypoczynkowe, schroniska oferują pobyty dla dzieci i młodzieży, natomiast kwatery agroturystyczne zapraszają rodziny i osoby indywidualne.

Na terenie powiatu funkcjonuje około 100 obiektów noclegowych, w tym 5 hoteli o wyższym standardzie oraz 70 kwater agroturystycznych, poza tym pensjonaty, schroniska młodzieżowe (całoroczne i sezonowe), kempingi, pola namiotowe. Do dyspozycji turystów jest 2072 miejsc noclegowych, w tym około 600 to miejsca w kwaterach agroturystycznych.

Wszelkich informacji o infrastrukturze turystycznej powiatu hajnowskiego udziela działający w Hajnówce punkt informacji turystycznej - Centrum Turystyki Regionu Puszczy Białowieskiej w Hajnówce, działające przy ul. 3-go Maja 45 w ramach Wydziału Promocji, Rozwoju Regionalnego, Turystyki i Współpracy z Zagranicą Starostwa Powiatowego w

Hajnówce.

W powiecie hajnowskim funkcjonuje 2 punkty informacji turystycznej, znajdują się w Hajnówce i w Białowieży, a pomoc udzielana jest także w języku angielskim i rosyjskim. W związku z rosnącym zainteresowaniem cudzoziemców istnieje potrzeba podniesienia kwalifikacji osób w nich pracujących. Oba te punkty biorą udział w zintegrowanym systemie informacji turystycznej województwa podlaskiego, w ramach którego następuje systematyczne wprowadzanie i aktualizacja informacji z terenu powiatu hajnowskiego w działającym 24 h/dobę info - kiosku. Pozostałe punkty informacji turystycznej działają przy Gminnych Ośrodkach Kultury, biurach PTTK, czy też przy Ośrodkach Sportu i Rekreacji.

W powiecie hajnowskim działają biura PTTK oddział w Hajnówce i w Białowieży, Stowarzyszenie Agroturystyczne „Żubr” zrzeszające kwatery, jak również biura obsługujące ruch turystyczny, a przede wszystkim specjalizujące się w obsłudze turystyki przyjazdowej.

2.4.4 Identyfikacja problemów w zakresie turystyki

Aktualne problemy w zakresie turystyki w powiecie hajnowskim :

Koncentracja ruchu turystycznego w Białowieży i w Puszczy Białowieskiej. Niewielka liczba atrakcji turystycznych w Hajnówce i okolicy, Narewce, Dubiczach Cerkiewnych i innych miejscowościach.

Niewystarczające wykorzystanie bogactwa kulturowego regionu jako atrakcji turystycznych.

Niedoinwestowanie obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe i eksponujących elementy dziedzictwa kulturowego powiatu.

Niewystarczająca sieć szlaków rowerowych w powiecie hajnowskim, z towarzyszącą tzw. małą infrastrukturą (wiaty, tablice informacyjne, stojaki na rowery, wykonane z drewna w jednolitym stylu).

Potrzeba modernizacji schroniska młodzieżowego w Białowieży, brak schroniska młodzieżowego w Hajnówce.

Brak jednolitego oznakowania atrakcji turystycznych na terenie powiatu;

Niewystarczający standard usług w niektórych obiektach turystycznych; brak umiejętności obsługi w j. obcym

Hajnówka jako główna „Brama do Puszczy” posiada słabą infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną (niedobór obiektu wypoczynkowo-turystycznego, brak krytej pływalni, brak miejsc parkingowych dla autobusów, niedobór ścieżek edukacyjnych w najbliższej okolicy miasta, zanieczyszczenie terenów przyjeżdżających).

2.5. Gospodarka

2.5.1. Podstawowa struktura branż

Wg danych na 31.XII.2002 r. na terenie powiatu hajnowskiego zarejestrowanych było 3623 podmiotów gospodarczych, w tym w rozbiciu na sektory można było wyróżnić:

Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo: 350

Przetwórstwo przemysłowe: 791

Budownictwo: 331

Handel i naprawy: 917

Hotele i restauracje: 88

Transport, gospodarka magazynowa i łączność: 123

Pośrednictwo finansowe: 136

Obsługa nieruchomości i firm, nauka: 298

Edukacja: 65

Ochrona zdrowia i opieki społeczna: 161

Pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna: 304.

Dominującą pozycję w działalności gospodarczej zajmują zakłady przemysłowe i zakłady rzemieślnicze związane z przetwórstwem drewna, gdzie produkuje się m.in.: tarcicę, płyty klejone, materiały podłogowe, meble różnego rodzaju, domki letniskowe, elementy na domy mieszkalne, stolarkę budowlaną, palety, skrzynki, galanterie drzewną, węgiel drzewny i aktywny. Wiele z tych produktów jest przedmiotem eksportu.

W powiecie istnieją również zakłady przemysłu maszynowego, produkujące m.in. traktory, maszyny i urządzenia do przemysłu drzewnego i leśnictwa, ekologiczne kotłownie, piece grzewcze.

Powiat hajnowski może poszczycić się zdrowymi, bo pochodzącymi z najzdrowszego ekologicznie obszaru „Zielonych Płuc Polski”, produktami mleczarskimi, zielarskimi, mięsnymi i piekarskimi.

Znane są również wyroby przemysłu ceramiki budowlanej.

2.5.2. Struktura przedsiębiorstw

Do podmiotów gospodarczych zatrudniających największą liczbę osób należą:

- Furnel S.A. w Hajnówce (branża drzewna),
- „Pronar” sp. Z o.o. w Narwi (branża maszynowa)
- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Hajnówce (branża spożywcza),
- Zakłady Maszynowe „Hamech” w Hajnówce (branża maszynowa),
- „Euro Postęp” - Zakład Pracy Chronionej Spółka z o.o w Hajnówce (branża krawiecka),
- Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej sp. Z o.o. w Hajnówce (branża energetyczna),
- PSS „Społem” w Hajnówce (branża spożywcza),
- GRYFSKAND Sp z o. o. Zakład Produkcyjny w Hajnówce (branża chemiczna),
- Przedsiębiorstwo Ceramiki Budowlanej w Starym Lewkowie⁹ (branża budowlana),
- Zakłady Kotlarskie „Moderator” w Hajnówce (branża maszynowa)
- RUNO sp. z o.o. w Hajnówce (branża spożywcza),
- Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Spółka z o.o. w Hajnówce
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Hajnówce
- Gminna Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska”.

2.5.3. Instytucje wsparcia biznesu

Istotnym warunkiem sprawnego funkcjonowania lokalnych podmiotów gospodarczych oraz przyciągania inwestorów zewnętrznych jest otoczenie biznesu, czyli instytucje i organizacje wspierające rozwój przedsiębiorczości, prowadzące działalność doradczą i marketingową.

Na terenie powiatu hajnowskiego działają dwie organizacje zajmujące się świadczeniem usług doradczych, szkoleniami, poszukiwaniem rynków zbytu dla przedsiębiorstw i rzemieślników. Należą do nich:

Centrum Wspierania Biznesu w Hajnówce, działające przy Podlaskiej Fundacji Rozwoju Lokalnego. Świadczy głównie pomoc doradczą w zakresie:

- sposobów alternatywnego do banków komercyjnych finansowania działalności gospodarczej,
- sporządzania biznesplanów,
- wypełniania dokumentacji niezbędnej przy staraniu się o kredyty.

Rocznie z usług świadczonych przez Centrum korzysta średnio 30 firm. Jest to liczba niewielka w porównaniu do ogółu wszystkich przedsiębiorców.

Cech Rzemiosł Różnych istniejący na terenie miasta Hajnówka od 1970 roku. W chwili obecnej skupia 63 (dane z XII. 2003 r.) firmy rzemieślnicze z terenu powiatu hajnowskiego. Na początku lat dziewięćdziesiątych liczba zarejestrowanych podmiotów wynosiła około 600 i sukcesywnie malała do 1997 roku. Cech Rzemiosł Różnych prowadzi działalność statutową w zakresie: doradztwa podatkowego, szkolenia uczniów, szkoleń BHP i innych, usług finansowych, prowadzenia ksiąg podatkowych.

2.5.4. Struktura zatrudnienia

W powiecie hajnowskim było zatrudnionych (wg stanu na dzień 31.12.2002 r. - dane dotyczą podmiotów gospodarczych w których liczba pracujących przekracza 9 osób) 8214 osób (z czego 4852 w mieście Hajnówka). W rozbiciu na poszczególne sektory sytuacja przedstawia się następująco:

- rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybołówstwo - 357 osób
- przemysł i budownictwo - 3155 osób
- usługi rynkowe - 2182 osób
- usługi nierynkowe - 2520 osób.

2.5.5. Identyfikacja problemów

Przedsiębiorczość mieszkańców powiatu hajnowskiego jest stosunkowo słaba. Ubożęjące z roku na rok społeczeństwo oraz brak programów poprawy istniejącego stanu rzeczy nie aktywizują lokalnej społeczności. Do głównych przyczyn niedostatecznej rozwoju przedsiębiorczości w rejonie Puszczy Białowieskiej należy zaliczyć:

- brak postrzegania możliwości rozwoju w związku z ograniczeniami działalności gospodarczej na obszarach chronionych i w bezpośrednim ich sąsiedztwie;
- brak instytucji pełniących skutecznie rolę pobudzania przedsiębiorczości mieszkańców;
- brak dostatecznej liczby instytucji wsparcia biznesu;
- brak prężnie działającego samorządu gospodarczego; inicjatywa powołania Hajnowskiej Izby Gospodarczej nie powiodła się, stowarzyszenie nie funkcjonuje.
- brak instrumentów wsparcia typu fundusz poręczeniowy czy pożyczkowy.

2.6. Sfera społeczna

2.6.1. System edukacji

2.6.1.1 Funkcjonujące placówki edukacyjne

W powiecie hajnowskim w każdej gminie funkcjonują gimnazja, szkoły podstawowe i przedszkola. Młodzież kończąca te szkoły może kontynuować naukę w następujących:

Zespół Szkół Zawodowych w Hajnówce w tym:

Technikum im. Tadeusza Kościuszki w ramach którego działają: Technikum Drzewno-Mechaniczne, Liceum Ekonomiczne
Liceum Profilowane
Zasadnicza Szkoła Zawodowa
Technikum Zawodowe Zaoczne
Policealna Zaoczna Szkoła Rachunkowości i Finansów

Zespół Szkół Leśnych w Białowieży w tym: Technikum Leśne, Policealna Szkoła Leśna, Zaoczna Policealna Szkoła Leśna.

Zespół Szkół Ogólnokształcących w Hajnówce w tym: Liceum Ogólnokształcące, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych.

Zespół Szkół z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego w Hajnówce w tym: Liceum Ogólnokształcące, Gimnazjum Publiczne.

Zespół Szkół Nr 4 w Hajnówce w tym: Szkoła Podstawowa, Gimnazjum Publiczne.

Centrum Kształcenia Praktycznego w Hajnówce.

Ponadto w powiecie funkcjonują takie placówki oświatowe jak:

- Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Hajnówce.
- Ośrodek Edukacji Przyrodniczej BPN.
- Ośrodek Edukacji Leśnej „Jagiellońskie”.

Na terenie nadleśnictw uruchomione zostały leśne ścieżki edukacyjne.

W Białowieży działalność prowadzą też trzy duże placówki naukowe:

Białowieska Stacja Geobotaniczna Uniwersytetu Warszawskiego
Zakład Badania Ssaków Polskiej Akademii Nauk
Zakład Lasów Naturalnych Instytutu Badawczego Leśnictwa

W Hajnówce funkcjonuje Wydział Zamiejscowy Politechniki Białostockiej w Hajnówce kształcący na kierunku Zarządzanie Ochroną Środowiska.

2.6.1.2. Aktualna sytuacja w sferze edukacji

Aktualnie realizowane są następujące zadania z zakresu edukacji:

Wdrażany jest system restrukturyzacji edukacji szkolnej na etapie ponadgimnazjalnym w powiecie hajnowskim zakładającego zróżnicowanie struktury

zawodowej kształcanej młodzieży, dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy.

Zwiększa się udział młodzieży wiejskiej w szkołach średnich poprzez system stypendialny przy udziale środków z Agencji Rolnej Skarbu Państwa.

Realizowany jest program kształtowania postaw przedsiębiorczych w procesie kształcenia młodzieży w szkołach ponagimnazjalnych w ramach zajęć o przedsiębiorczości.

Rozwijane są różne formy doskonalenia nauczycieli (studia podyplomowe, kursy, szkolenia, warsztaty itp.).

2.6.2. System opieki zdrowotnej

System służby zdrowia funkcjonuje w głównej mierze w oparciu o Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Hajnówce, przychodnie rejonowe, specjalistyczne i wiejskie ośrodki zdrowia. Ponadto w mieście Hajnówka, gminie Czyże i mieście w Kleszczelach funkcjonują niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej.

2.6.2.1. Realizacja zadań z zakresu opieki zdrowotnej

W okresie wdrażania strategii zrównoważonego rozwoju zrealizowano już następujące zadania z zakresu ochrony zdrowia:

- Opracowano założenia systemu opieki zdrowotnej w powiecie hajnowski, które zostały zawarte w „Regionalnym Programie Restrukturyzacji Publicznej Ochrony Zdrowia w województwie podlaskim”.
- Na terenie powiatu powstały 3 Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej w mieście Hajnówka, w Kleszczelach i Czeremsze oraz w Czyżach.
- Na terenie powiatu funkcjonuje SP ZOZ, który podlega stałej restrukturyzacji (powstały nowe oddziały np. pielęgnacyjno-opiekuńczy, oddział dla przewlekle chorych, oddział rehabilitacyjny, oddział psychiatryczno-odwykowy).
- W ramach profilaktyki pro zdrowotnej cyklicznie prowadzone są akcje: Program Profilaktyki Antynikotynowej, Program Zdrowy Styl Życia, Światowy Tydzień Zdrowia, Dzień bez Papierosa, Tydzień dla Serca, Dekada Walki z Gruźlicą, Międzynarodowy Dzień Walki z AIDS, Program Profilaktyki Raka Szyjki Macicy, Program Profilaktyki Raka Piersi.

W 2003 r. Starostwo Powiatowe wspólnie z SP ZOZ w Hajnówce i Polskim Stowarzyszeniem Diabetyków Oddział Rejonowy w Hajnówce przeprowadziło akcję badania cukru i cholesterolu pod nazwą „Zdążyć przed cukrzycą „.

2.6.3. Kultura Fizyczna

Powiat Hajnowski uczestniczy w promocji oraz dofinansowywaniu szeregu imprez sportowych organizowanych szczególnie przez organizacje pozarządowe z terenu powiatu hajnowskiego(np. imprezy organizowane przez Powiatowy Szkolny Związek Sportowy , Ludowe Zespoły Sportowe)

2.6.4. Tożsamość kulturowa

Cennym bogactwem powiatu hajnowskiego jest różnorodność narodowościowa i wyznaniowa jego mieszkańców . Każda grupa narodowościowa zachowuje swoją własną specyfikę kulturową, która przejawia się w budownictwie, obrzędach, muzyce itp. Współistnienie różnych narodowości, kultur i wyznań przejawia się zróżnicowaniem tradycji religijnych i narodowych oraz używanym w regionie dialekcie mieszanym .W powiecie hajnowskim działają ośrodki kultury, kluby i świetlice wiejskie oraz biblioteki. W każdej gminie w ciągu roku organizuje się przynajmniej kilka dużych imprez kulturalnych, z których niektóre znane są już w kraju i za granicą np.

Międzynarodowy Festiwal Hajnowskie Dni Muzyki Cerkiewnej w Hajnówce,

Hajnowski Festiwal Muzyki Kameralnej i Organowej w Hajnówce,

Festiwal „Piosenka Białoruska „ - przegląd powiatowy w Hajnówce,

Wojewódzki Przegląd Zespołów Kolędniczych w Hajnówce,
Spotkania folkowe ” Z wiejskiego podwórza” w Czeremsze,
Noc Kupały- w różnych gminach (Białowieża, Narewka, Dubicze Cerkiewne)
Festyn Archeologiczny w Zbuczu
Festyny w gminach
Lato z Radiem w Hajnówce itp.

Powiat Hajnowski uczestniczy w promocji oraz dofinansowywaniu szeregu imprez kulturalnych o charakterze powiatowym organizowanych szczególnie przez organizacje pozarządowe z terenu powiatu.

2.6.4.1. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego w powiecie hajnowskim

Zabytki oraz obiekty o wartościach historycznych, zabytkowych i kulturowych znajdujące się na terenie poszczególnych gmin:

Gmina Dubicze Cerkiewne

Dubicze Cerkiewne: Cerkiew Prawosławna p. w. Opieki Matki Boskiej, Cmentarz przycerkiewny;

Stary Kornin: Cerkwie Prawosławne p.w. Św. Anny i p.w. Św. Michała, Kapliczka nad źródłem z cudowną wodą przy Cerkwi Prawosławnej;

Werstok: Cerkiew Prawosławna p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego;

Jodłówka: Zespół podworski (dwór drewniany, czworak drewniany, budynek gospodarczy, park krajobrazowy);

Koryciska: Wiatrak holenderski , Kuźnia drewniana;

Grabowiec: Wiatrak koźlak, Głaz narzutowy.

Gmina Czyże

Czyże: Cerkiew cmentarna p.w. Św. Kosmy i Damiana, Rozplanowanie przestrzenne wsi;

Lady: Kapliczka Prawosławna, Cmentarz przy dawnej kaplicy dworskiej, Kapliczka ze źródłem;

Zbucz: Wczesnośredniowieczne grodzisko.

Gmina Narewka

Narewka: Cmentarz z końca XVIII w., Cerkiew Prawosławna p.w. Św. Mikołaja, Budynek po byłej szkole w Narewce -1904r., Pomnik poświęcony spacyfikowanym wsiom, Kirkut - żydowski cmentarz.

Masiewo: Cmentarz ewangelicki, Drewniana architektura: zdobnictwo, okienne, szeregową zabudowa wsi, Piwnice tzw. „sklepy”;

Lewkowo Stare: Cerkiew Prawosławna p.w. Św. Piotra i Pawła;

Siemianówka: Cerkiew Prawosławna p.w. Św. Jerzego;

Świnoroje: Mogiły z I Wojny Światowej - jeńców rosyjskich;

Podlewkowo: Mogiły z I Wojny Światowej -żołnierzy rosyjskich;

Pasiek: Mogiły z II Wojny Światowej -żołnierzy rosyjskich;

Zabłotczyzna: Zbiorowa mogiła pomordowanej społeczności żydowskiej;

Tarnopol: Miejsce pamięci narodowej, miejsce kaźni ludności radzieckiej i miejscowej z łuki i Tarnopola.

Gmina Kleszczele

Dobrowoda: Kaplica Prawosławna cmentarna p.w. Św. Paraskiewy, Kapliczka Prawosławna;

Kleszczele: Zespół kościoła p.w. Św. Zygmunta Burgundzkiego, Zespół Cerkwi Prawosławnej p.w. Zaśnięcia Najświętszej Marii Panny, Dzwonnica drewniana z 1709r., Zespół dworca kolejowego z końca XIX wieku;

Kośna: Zespół Cerkwi Prawosławnej p.w. Św. Mikołaja;

Saki: Zespół Cerkwi Prawosławnej cmentarnej p.w. Św. Dymitra.

Gmina Narew

Narew, Koźliki, Łosinka, Tyniewiczze Duże, Puchły, Odrynki: układ urbanistyczny wsi Narew, Kościół z XVIII wieku w Narwi, cerkwie z XVIII i XIX w., cmentarze unickie.

Gmina Hajnówka

Nowe Berezowo: cerkwie greko-katolickie (obecnie prawosławne) p.w. Św. Jana Teologa i cmentarna

p. w. Przemienienia Pańskiego, cerkiew prawosławna p. w. Wniebowstąpienia Pańskiego, cmentarze prawosławne, kapliczka prawosławna Św. Aleksandra Newskiego z XIX w., szkoła drewniana, spichlerz przy parafii;

Czyżyki: kapliczka prawosławna, zagroda z końca XIX w., wiatrak holenderski drewniany, 2 wiatraki koźlaki drewniane, cmentarz prawosławny;

Dubiny: Zespół Cerkwi prawosławnej p.w. Zaśnięcia NMP, Zespół kaplicy cmentarnej prawosławnej z XIX w., cmentarze prawosławne;

Nowosady: domy z XIX w.;

Olszyna: wiatrak holenderski drewniany z 1946r.;

Orzeszkowo: cerkiew prawosławna cmentarna p. w. Wniebowstąpienia Pańskiego, 2 wiatraki drewniane, cmentarz prawosławny.

Gmina Białowieża

Białowieża i okolice: obiekty Białowieskiego Parku Narodowego, rezerваты przyrody, zabudowania carskie, cerkiew p.w. Św. Mikołaja, drewniane budownictwo mieszkaniowe, skansen drewnianego budownictwa podlaskiego, kościół katolicki z pocz. XX w.

Budy: skansen budownictwa drewnianego.

Gmina Czeremcha

Czeremcha wieś: cerkiew p.w. Kosmy i Damiana z XVIII w. , cmentarz prawosławny;

Czeremcha Osada: dom po byłej przychodni z XIX w., domy z XIX i pocz. XX w., cmentarz katolicki;

Zubacze: Zespół Cerkwi Prawosławnej p.w. Opieki Matki Boskiej;

Bobrówka: grodzisko wczesnośredniowieczne;

Kuzawa :cerkiew i cmentarz prawosławny;

Jancewicze: pozostałości parku dworskiego;

Opaka Duża: zagroda wiejska z pocz. XX w.

Miasto Hajnówka

Miasto Hajnówka: dawna łaźnia Państwowych Zakładów Drzewnych(obecnie KS „ Puszcza”), Dom Leśnika(obecnie własność prywatna), dawne biuro Państwowych Zakładów Leśnych(obecnie „Furnel”), osiedle Kolejki Leśne, układy urbanistyczne niektórych ulic, historyczny charakter ulic: Wierobieja, Kosidlów, Jagiełły, budynek Szkoły Podstawowej Nr 5, Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego, Kościół Parafii Św. Cyryla i Metodego, Sobór Świętej Trójcy, Cerkiew p.w. Świętego Dymitra, Cerkiew p.w. Narodzenia Jana Chrzciciela.

2.6.5. System opieki społecznej

2.6.5.1. Stan aktualny w zakresie pomocy społecznej i pomocy osobom niepełnosprawnym:

Liczby przedstawione w punkcie 2.1.3. wskazują na niekorzystną sytuację demograficzną , a szczególnie niski odsetek ludności w wieku produkcyjnym, bardzo niekorzystne są też tendencje w przyptywach i odpływach ludności saldo migracji (2002 - 300 , I półrocze 2003 - 134 osoby).

Osoby niepełnosprawne (wg. prawa) to 7.287 osób (14,5%), w tym stopień znaczny niepełnosprawności - 2.556 osób, stopień umiarkowany - 1.190 osób, stopień lekki - 2.221 osób, stopień nieustalony - 457 osób.

Liczba osób umieszczonych w Domach Pomocy Społecznej z terenu powiatu w 2003 - 50 osób w tym 4 z zaburzeniami psychicznymi.

Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych - 7, w placówkach opiekuńczo - wychowawczych- 14.

Aktualna liczba dzieci w rodzinach zastępczych - 51, placówkach opiekuńczo - wychowawczych - 36, z tego w resocjalizacyjnych - 4.

Liczba wychowanków w okresie usamodzielnienia z rodzin zastępczych 43, z placówek opiekuńczo - wychowawczych - 22.

2.6.5.2. Stan i wykorzystanie infrastruktury społecznej

Dom Pomocy Społecznej w Białowieży - 92 miejsca (obłożenie 83 osoby).

Dom Opieki „Samarytanin” prowadzony przez parafię prawosławną (aktualnie obłożenie 53 osoby z możliwością zwiększenia do 80 miejsc).

Dom Opieki w Trześciance prowadzony przez parafię prawosławną (aktualnie obłożenie 12 osób z możliwością zwiększenia do 20 miejsc).

Dom Pomocy Społecznej w Starzynie prowadzony przez zarząd główny PKPS w Warszawie (planowanie zasiedlenie w 2004r. docelowo do 30 miejsc).

Dom Dziecka - 55 miejsc (aktualnie przebywa 42 dzieci).

Środowiskowy Dom Samopomocy - 30 miejsc.

Rozpoczęte zostały przygotowania do utworzenia Warsztatu Terapii Zajęciowej w Hajnówce

na 30 miejsc - Parafia Prawosławna w Hajnówce.

Stowarzyszenie „Przyjazna Gmina” w Hajnówce złożyła wniosek na utworzenie Zakładu Aktywizacji Zawodowej w Kleszczelach dla 28 osób niepełnosprawnych ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

2.6.6. Sytuacja na rynku pracy

W latach 1992-2002 odnotowano zmniejszony popyt gospodarki na pracowników. Liczba pracujących zmniejszyła się o 1,7 tys. osób (6,5%) z poziomu 26,1 tys. osób w końcu 1998 r. do poziomu 24,4 tys. osób w końcu 2002 r. Nowych miejsc pracy oczekuje się w pozarolniczym segmencie gospodarki. Według danych GUS w końcu 2002 r. liczba pracujących poza rolnictwem indywidualnym wyniosła 11,1tys. osób i była o 1,8 tys. osób mniejsza niż w 1999 r.. W 2002r. po raz pierwszy od 3 lat liczba bezrobotnych zaprzestała rosnać. Mimo wystąpienia symptomu poprawy, był to wysoki poziom bezrobocia , który w relacji do ogółu ludności aktywnej zawodowo wynosił 10,6%.

W 2003 r. nastąpił dalszy spadek bezrobocia. Liczba bezrobotnych wyniosła 2572 osoby i w porównaniu do liczby zarejestrowanych bezrobotnych na koniec 2002 r. zmniejszyła się o 325 osób tj o 11,2%. Tempo spadku bezrobocia w 2003 r. było niższe o 21,1% niż przed rokiem.

W okresie 1998-2000 występowała liczebna przewaga kobiet nad mężczyznami, w latach 2001-2002 ich liczba nieznacznie się obniżyła i kształtowała się na poziomie 48-49%, w 2003r. wystąpił ponowny szybszy wzrost bezrobocia wśród kobiet i osiągnął poziom 1296 osób tj. 50,4%.

Ponad połowa bezrobotnych mieszka w mieście. Na koniec 2002 r. bezrobotni zamieszkujący wieś stanowili 43,2% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych.

Na rynku pracy utrzymuje się wysokie bezrobocie nie tylko osób z wykształceniem podstawowym i zasadniczym, ale także tych z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym. Bezrobotni o niskich kwalifikacjach zawodowych stanowili w 2002 r. 63,4% ogółu zatrudnionych. Jedna czwarta bezrobotnych 25,3% to bezrobotni z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym Na uwagę zasługuje wzrost aspiracji zawodowych bezrobotnych, Liczba bezrobotnych z wyższym wykształceniem z roku na rok wzrasta.

Liczba bezrobotnych długotrwale (tzn. powyżej 1 roku) miała tendencje wzrostu. W 2002 r. wskaźnik bezrobotnych powyżej 1 roku był wysoki i wynosił 47,7%.

Bezrobocie w grupach wiekowych od 18 do 54 lat stanowiło 96,7% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, z czego od 18-24 lat - 24,3%, 25-34 lat - 25,3%, 35-44 lat - 24,1%, 45-54 lat - 23,0%.

2.6.7. Identyfikacja problemów.

Edukacja

Brak ostatecznie uporządkowanej struktury i sieci szkół prowadzonych przez powiat, dostosowującej strukturę szkolnictwa do występujących tendencji demograficznych (stałe zmniejszanie się liczby dzieci i młodzieży) oraz dostosowania struktury szkolnictwa do potrzeb lokalnego rynku pracy

Brak policealnej dziennej szkoły dla absolwentów liceów ogólnokształcących i liceów profilowanych ,którzy nie podejmują studiów. Szkoła taka powinna być ukierunkowana na kształcenie w kierunku informatyki oraz zawodu pielęgniarstwa. Informatyka jest z całą pewnością zawodem przyszłościowym i specjaliści tego rodzaju zawsze będą potrzebni natomiast zawód pielęgniarstwa w związku z zanikiem szkolnictwa medycznego będzie za kilka lat bardzo poszukiwany.

Brak w powiecie szkoły artystycznej(muzycznej).

Brak kierunku kształcenia - obsługa ruchu turystycznego, ze względu na rozwój turystyki w powiecie.

Brak systemu stypendialnego w porozumieniu np. z pracodawcami, który mógłby objąć młodych ludzi kształcących się również na poziomie wyższym w celu stworzenia warunków i zachęty absolwentom szkół wyższych do powrotu w rodzinne strony .

Niedostateczny stan materialny budynków szkolnych wymagający prac w zakresie modernizacji i termomodernizacji.

Potrzeba dalszego rozwoju systemu dokształcania nauczycieli.

System opieki zdrowotnej

Dostosowanie struktury szpitala do potrzeb zdrowotnych mieszkańców regionu.

Usprawnienie i zwiększenie dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej szczególnie poprzez tworzenie niepublicznej służby zdrowia.

Poprawa warunków socjalno-bytowych w szpitalu szczególnie poprzez dokonanie termomodernizacji budynków SP ZOZ w Hajnówce.

Kultura Fizyczna

Niewystarczająca liczba obiektów sportowych w poszczególnych gminach, a w szczególności brak krytej pływalni w Hajnówce.

Tożsamość kulturowa

Konieczność intensyfikacji współpracy z organizacjami pozarządowymi zwłaszcza w kontekście wejścia w życie od 1 stycznia 2004r. ustawy o pożytku publicznym i wolontariacie .

Potrzeba pełnego uruchomienia działalności Muzeum Kultury Białoruskiej. Dążenie

Konieczność przekształcenia Festiwalu Dni Muzyki Cerkiewnej w samodzielną państwową instytucję kultury.

Brak pełnej ewidencji i archiwizacji zabytków kultury materialnej znajdujących się na terenie powiatu hajnowskiego .

System opieki społecznej.

Budynek przy ul. Piłsudskiego 10 A w Hajnówce, w której ulokowane są siedziby trzech jednostek Starostwa Powiatowego w Hajnówce i czterech organizacji pozarządowych jest w złym stanie technicznym. Wymaga remontu, docieplenia, modernizacji sieci ciepłowniczej i centralnego ogrzewania.

Brak osób kierowanych do DPS w Białowieży (w I kw. 2004r.) powoduje konieczność poszukiwania innych źródeł dochodów np. świadczenia usług rehabilitacyjnych, konferencji, turnusów rehabilitacyjnych, usług hotelowych.

Ubożenie części rodzin, wzrost liczby rodzin patologicznych, kryzys w rodzinach.

Wzrost liczby dzieci i młodzieży umieszczonych w rodzinach zastępczych i różnego typu placówkach opiekuńczo-wychowawczych

Oslabienie więzów rodzinnych powoduje zapotrzebowanie na umieszczenie osób w domach pomocy społecznej

Duża liczba osób niepełnosprawnych powoduje zwiększone zapotrzebowanie na różne rodzaje pomocy, w tym dostępność do edukacji oraz dostępność do instytucji wsparcia dziennego (np. ŚDS, WTZ)

Niski poziom edukacji osób niepełnosprawnych obniża konkurencyjność na rynku pracy.

3. PRIORYTETY I CELE PLANU ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU HAJNOWSKIEGO

3.1 Priorytet I - Modernizacja i rozbudowa infrastruktury powiatu hajnowskiego

Długoletni okres zaniedbań mający swoje źródło w nierównomiernym rozwoju kraju, odbił się niekorzystnie na infrastrukturalnym wyposażeniu powiatu hajnowskiego. Obszar tzw. „ściany wschodniej” obejmujący m.in. powiat hajnowski jest zaliczany do części kraju cechującej się największym zapóźnieniami rozwoju.

Inwestycje w infrastrukturę wpłyną na poprawę i wzrost atrakcyjności powiatu jako miejsca pracy, kształcenia, zamieszkania i wypoczynku. Poprawi to dostępność komunikacyjną powiatu oraz zdynamizuje wzrost lokalizacji działalności biznesowej i napływu inwestycji.

Ze względu na konieczność ochrony przyrody i Puszczy Białowieskiej, podjęte działania poprawią stan środowiska naturalnego oraz warunki życia mieszkańców okolic puszczy. Rozbudowana infrastruktura turystyczna zadecyduje w głównej mierze o atrakcyjności i konkurencyjności regionu. Rozwój powiatu hajnowskiego to również rozbudowa infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, wyrównanie dysproporcji w zakresie dostępu i wykorzystania Internetu oraz innych technik informatycznych.

Cele priorytetu:

- Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i lokalizacji działalności biznesowej;
- Zwiększenie atrakcyjności powiatu jako miejsca pracy, zamieszkania, wypoczynku;
- Zwiększenie dostępności komunikacyjnej powiatu;
- Poprawa jakości środowiska;
- Poprawa bezpieczeństwa przeciwpożarowego
- Poprawa jakości i zwiększenie dostępu do specjalistycznych usług medycznych oraz profilaktyki zdrowotnej;
- Rozwój bazy turystycznej z równoczesnym wzrostem dostępności do obiektów turystycznych i sportowych;
- Zwiększenie atrakcyjności turystycznej powiatu hajnowskiego poprzez zachowanie obiektów dziedzictwa kulturowego;
- Upowszechnienie dostępu do Internetu i świadczenie usług on-line;
- Poprawa jakości i wyposażenia infrastruktury społecznej.

Działania realizowane w ramach priorytetu:

Działanie 1. Rozwój systemu transportowego powiatu hajnowskiego

cele działania:

- stworzenie i dostosowanie powiatowej sieci dróg do wymaganych standardów i potrzeb ruchu drogowego;
- zwiększenie dostępu do terenów inwestycyjnych;
- poprawa funkcjonowania systemu transportu publicznego;
- zmniejszenie liczby ofiar wypadków drogowych poprzez zmiany w organizacji ruchu drogowego;
- podniesienie atrakcyjności usług przewozowych wszystkich dostępnych rodzajów transportu;
- usprawnienie przewozów pasażerskich;
- przystosowanie ciągów komunikacyjnych do ruchu rowerowego.

opis działania:

- budowa, przebudowa, modernizacja odcinków, ciągów dróg, skrzyżowań, rond;
- poprawa nawierzchni dróg asfaltowych;
- utwardzanie nawierzchni na drogach żwirowych;

budowa, przebudowa, modernizacja obiektów mostowych i towarzyszącej infrastruktury drogowej;
racjonalizacja systemu transportu publicznego, w tym pasażerskich przewozów kolejowych.

Działanie 2. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska

cele działania:

poprawa infrastruktury: wodnej, kanalizacyjnej, związanej z odpadami, ochrony powietrza;
poprawa infrastruktury zapobiegającej zagrożeniom;
zwiększenie wykorzystania energii odnawialnej.

opis działania:

budowa, przebudowa, modernizacja infrastruktury zagospodarowania odpadów;
budowa, przebudowa, modernizacja infrastruktury oczyszczania ścieków;
budowa, przebudowa, modernizacja infrastruktury ochrony powietrza;
budowa, przebudowa, modernizacja infrastruktury zaopatrzenia w wodę;
budowa, przebudowa, modernizacja infrastruktury zapobiegającej zagrożeniom;
budowa, przebudowa infrastruktury energii odnawialnej.

Działanie 3. Rozwój regionalnej infrastruktury społecznej

cele działania:

zwiększenie aktywności społeczeństwa do kultywowania własnej tradycji;
poprawa dostępu i jakości kształcenia;
poprawa bezpieczeństwa przeciwpożarowego;
poprawa jakości udzielanych usług medycznych i warunków ich świadczenia;
zwiększenie dostępu do specjalistycznych usług medycznych;
poprawa wyposażenia placówek służby zdrowia w sprzęt i aparaturę;
poprawa wyposażenia placówek pomocy społecznej;
rozwój profilaktyki zdrowotnej.

opis działania:

renowacja i wykorzystanie obiektów dziedzictwa kulturowego;
restauracja i przebudowa zabytkowych budynków, ich otoczenia oraz adaptacja do celów kulturalnych i rekreacyjnych;

modernizacja oraz rozbudowa istniejących placówek kulturalnych (bibliotek, ośrodków kultury, muzeów, skansenów, kin itp.)

rozbudowa, modernizacja i wyposażenie szkół, obiektów dydaktycznych;

utworzenie centrum powiadamiania ratunkowego;

wyposażenie jednostek straży pożarnej w nowoczesny sprzęt;

modernizacja i rozbudowa istniejącej bazy leczenia zamkniętego i otwartego oraz tworzenie warunków do budowy nowych placówek zdrowotnych, w tym prywatnych;

modernizacja i doposażenie w sprzęt placówek pomocy społecznej.

Działanie 4. Rozwój infrastruktury turystycznej i sportowej

cele działania:

wzrost dostępności i rozwój obiektów turystycznych i sportowych;

rozwój bazy turystycznej;

adaptacja i renowacja zabytków na działalność turystyczną;

wzrost liczby gospodarstw agroturystycznych.

opis działania:

budowa, przebudowa i modernizacja ośrodków turystycznych oraz sportowych (baseny, stadiony, boiska i hale sportowe, obiekty sportowo - rekreacyjne, itp.);

budowa, przebudowa i modernizacja obiektów rekreacyjnych (parki, ścieżki zdrowia, plaże, kąpieliska, przystanie wodne, itp.);

podnoszenie standardu i wyposażenia istniejącej bazy turystycznej i sportowej;

modernizacja i rozbudowa bazy noclegowo - gastronomicznej w miejscach atrakcyjnych dla wypoczynku;

wytyczenie i oznakowanie sieci szlaków turystycznych (rowerowych, pieszych, narciarskich, tematycznych itp.);

modernizacja i budowa urządzeń obsługi turystyki kwalifikowanej i krajoznawczej (pieszej, motorowej, rowerowej, wodnej, itp.);

Działanie 5. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego i przedsięwzięć innowacyjnych.

cele działania:

rozbudowa lokalnej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego;

wyrównanie dysproporcji w dostępie i wykorzystaniu Internetu i innych technik informatycznych;

usprawnienie przepływu informacji;

opis działania:

tworzenie i rozbudowa sieci infrastruktury teleinformatycznej;

wykorzystanie tego typu techniki w pracy instytucji publicznych;

zapewnienie dostępu do Internetu w miejscach publicznych;

3.2 Priorytet II - Przeciwdziałanie bezrobociu poprzez wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w powiecie hajnowskim

Podobnie jak w innych regionach kraju oraz województwa podlaskiego, również w powiecie hajnowskim proces transformacji polskiej gospodarki zaowocował zjawiskiem bezrobocia. Szansą na poprawę sytuacji w tym zakresie jest wzrost gospodarczy powiatu hajnowskiego, rozwój przedsiębiorczości oraz prowadzone na szeroką skalę doskonalenie jakości zasobów ludzkich. Zwiększenie mobilności zawodowej, ustawiczne kształcenie i doskonalenie umiejętności zawodowych, a także rozwój nowych form działalności gospodarczej niewątpliwie poprawi obecny stan. Specyfika powiatu hajnowskiego, niski poziom rozwoju i zwiększający się dystans w stosunku do reszty regionu i kraju, powoduje, że szczególne znaczenie dla przezwyciężenia zaistniałej sytuacji ma poprawa konkurencyjności powiatu, przyspieszenie wzrostu gospodarczego oraz tworzenie warunków dla powstania nowych miejsc pracy. Konieczność działania na wspólnym rynku wymaga zarówno przystosowania przedsiębiorstw jak i odpowiedniego przygotowania zasobów ludzkich.

Działania podejmowane w ramach priorytetu mają przede wszystkim doprowadzić do wzmocnienia rozwoju zasobów ludzkich, poprzez specjalistyczne szkolenia dostosowujące wiedzę i umiejętności mieszkańców do wymogów lokalnego rynku pracy.

Stosowanie aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu stanowić będzie, poza rozwojem gospodarczym, skuteczną metodę redukcji bezrobocia. Wczesne kształtowanie u młodzieży postaw ułatwiających funkcjonowanie na rynku pracy, zmniejszy w tej grupie ryzyko bezrobocia. Korzystanie przez osoby bezrobotne z usług poradnictwa zawodowego i szkolenia ułatwi uzyskanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego.

Cele priorytetu:

Ograniczenie bezrobocia i wzrost zatrudnienia wśród mieszkańców powiatu hajnowskiego

Dostosowanie wiedzy, wykształcenia i umiejętności zawodowych do wymogów rynku pracy

Działania realizowane w ramach priorytetu:

Działanie 1: Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia.

cel działania:

Ograniczenie skutków długotrwałego bezrobocia

opis działania:

Wspieranie osób bezrobotnych poprzez organizowanie działań doradczych: informacja zawodowa, poradnictwo indywidualne, poradnictwo grupowe, zajęcia w klubie pracy.

Wdrażanie aktywnych programów rynku pracy w zależności od potrzeb i uwarunkowań: prace interwencyjne, roboty publiczne, inne programy: EFS, rządowe, regionalne i lokalne.

Działanie 2. Wspieranie młodzieży poszukującej pracy

cele działania

Aktywizacja zawodowa młodzieży.

opis działania:

Realizacja zadań z zakresu: wymiana informacji zawodowej, poradnictwa zawodowego.

Współpraca z jednostkami szkolącymi.
Realizacja projektów skierowanych do młodzieży.
Stosowania ustawowych form aktywizacji zawodowej.

Działanie 3. Działania na rzecz kobiet

cele działania:

Zwiększenie uczestnictwa kobiet w aktywnych programach rynku pracy.

opis działania:

Objęcie poradnictwem indywidualnym oraz zajęciami w klubie pracy.

Objęcie większej liczby kobiet programami rynku pracy: prace interwencyjne, szkolenia i inne.

Działanie 4: Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych

cele działania:

Dostosowanie wiedzy i umiejętności osób bezrobotnych do zmieniających się wymagań powiatowego rynku pracy.

opis działania:

Analiza ofert pracy i potrzeb lokalnego rynku pracy.

Planowanie i organizacja szkoleń dla osób bezrobotnych.

Współpraca z jednostkami szkolącymi w zakresie realizacji szkoleń.

Szkolenia i przekwalifikowania bezrobotnych pod potrzeby lokalnego rynku pracy.

3.3 Priorytet III - Wzmocnienie potencjału gospodarczego i społecznego powiatu hajnowskiego

Wzmocnienie potencjału gospodarczego i społecznego powiatu hajnowskiego ma duże znaczenie w rozwoju powiatu.

W ramach priorytetu konieczne jest wsparcie rozwoju małej i średniej przedsiębiorstw (również na obszarach wiejskich), które stanowią znaczący udział w rynku. Pomoc powinna dotyczyć zwiększenia możliwości finansowania inwestycji przedsiębiorstw (fundusz pożyczkowy), promocji prowadzonej działalności, produktów i usług oraz poszukiwania nowych rynków zbytu.

Przedmiotem działań w tym priorytecie jest rozwój turystyki i kultury z uwzględnieniem walorów środowiska naturalnego i ochroną dziedzictwa kulturowego. Bogactwo walorów przyrodniczych i kulturowych powiatu hajnowskiego daje szerokie możliwości rozwoju działań, które związane są z turystyką (agroturystyka, turystyka specjalistyczna, ekoturystyka). Warunkiem rozwoju turystyki jest skuteczna działalność marketingowa, mająca na celu wypromowanie regionu Puszczy Białowieskiej jako atrakcyjnego miejsca dla turystyki pobytowej, biznesowej i kongresowej.

Bezpieczeństwo obywateli, stabilność społeczna i gospodarcza, zgodne współzycie mniejszości narodowych i wyznaniowych, dostępność komunikacyjna, przyjazny klimat dla

inwestorów i turystów to kilka najważniejszych czynników mających wpływ na wizerunek powiatu hajnowskiego.

Na rozwój powiatu ma również wpływ współpraca z innymi powiatami i regionami w kraju i zagranicą. Euroregion „Puszcza Białowieska” stwarza możliwość szerokiej współpracy przygranicznych regionów Polski i Białorusi.

Cele priorytetu:

- Rozwój obszarów wiejskich,
- Rozwój i poprawa przetwórstwa oraz marketingu produktów rolnych,
- Stworzenie warunków dla prawidłowego funkcjonowania elementów środowiska przyrodniczego,
- Zachowanie tożsamości narodowej i kulturowej mieszkańców powiatu hajnowskiego,
- Osiągnięcie systematycznej poprawy zdrowia mieszkańców poprzez podnoszenie standardu ilościowego i jakościowego leczenia,
- Rozwój różnorodnych form pomocy socjalnej,
- Tworzenie korzystnych warunków do nawiązywania kontaktów pomiędzy partnerami w powiecie hajnowskim oraz innymi z regionu, kraju i zagranicy,
- Rozwój przedsiębiorczości, szczególnie w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw,
- Wzmocnienie pozytywnego wizerunku oraz konkurencyjności powiatu hajnowskiego.

Działania realizowane w ramach priorytetu:

Działanie 1. Rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich.

cele działania:

- tworzenie warunków do poprawy jakości i struktury rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- propagowanie nowoczesnych form produkcji rolnej;
- pobudzenie i wzrost przedsiębiorczości osób pracujących w sektorze rolniczym;
- aktywizacja obszarów wiejskich.

opis działania:

- działania edukacyjne;
- wspieranie rozwoju i tworzenia przedsiębiorczości szczególnie poza tradycyjnymi sektorami działalności na obszarach wiejskich (m.in. agroturystyki);
- wspieranie i promowanie rozwoju rolnictwa ekologicznego;
- stymulowanie rozwoju otoczenia rolnictwa.

Działanie 2. Tworzenie warunków służących rozwojowi turystyki z uwzględnieniem walorów środowiska naturalnego

cele działania:

- poprawa atrakcyjności turystycznej regionu;

poprawa stanu środowiska przyrodniczego;
poprawa konkurencyjności produktów i usług turystycznych;
tworzenie warunków dla rozwoju i wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw sektora turystycznego;
promocja regionu;
poprawa dostępności regionalnych produktów turystycznych.

opis działania:

wykorzystanie unikalnych walorów przyrodniczych;
opracowanie i utworzenie systemu informacji turystycznej;
działania promocyjno-informacyjne;
rozwój i promocja produktów turystycznych;
imprezy promocyjne, targowe;
szkolenia w zakresie usług turystycznych.

Działanie 3. Tworzenie warunków służących rozwojowi kultury i ochrona dziedzictwa kulturowego.

cele działania:

ochrona obiektów kultury;
ułatwienie dostępu do obiektów kultury;
wzrost znaczenia kultury jako czynnika wpływającego na dywersyfikację i zwiększenie zatrudnienia.

opis działania:

zwiększenie atrakcyjności turystycznej powiatu poprzez adaptacje obiektów zabytkowych;
poprawa infrastruktury służącej działaniom kulturalnym i turystyki kulturowej;
zabezpieczanie obiektów dziedzictwa kulturowego;
rozpowszechnianie informacji o wydarzeniach kulturalnych.

Działanie 4. Rozwój lecznictwa i opieki socjalnej:

cele działania:

zapewnienie opieki lekarskiej,
poprawa jakości usług medycznych w tym specjalistycznych,
rozwój ratownictwa medycznego,

rozszerzenie form opieki socjalnej.

opis działania:

tworzenie warunków sprzyjających modernizacji i rozbudowie istniejącej bazy lecznictwa oraz realizacji nowych obiektów,
rozwój różnych form profilaktyki zdrowotnej,
zabezpieczenie miejsc w placówkach stacjonarnej opieki społecznej dla dzieci, ludzi starszych, uzależnionych, bezdomnych oraz niepełnosprawnych,
wspieranie instytucji zajmujących się działalnością socjalną, doradczą i opieką społeczną,
przygotowanie i realizacja programów na rzecz profilaktyki i promocji zdrowia oraz przeciwdziałania patologiom społecznym.

Działanie 5. Rozwój oświaty i kształcenia

cele działania:

dostosowanie sieci i struktury szkół ponadgimnazjalnych do tendencji demograficznych oraz potrzeb rynku pracy;
opracowanie systemu stypendialnego, promującego i wspierającego uczniów z rodzin najuboższych;
podwyższenie kwalifikacji zawodowych i doskonalenie kadr menedżerskich i nauczycieli;

opis działania:

tworzenie kierunków kształcenia i szkół, które zapewniłyby możliwość zdobycia zawodu;
wprowadzenie i wdrożenie systemu stypendialnego;
doksztalcanie kadr menedżerskich i nauczycieli.

Działanie 6. Rozwój współpracy regionalnej krajowej i zagranicznej:

cele działania:

wzmocnienie pozytywnego wizerunku w kontaktach międzyregionalnych i międzynarodowych,
wzmocnienie współpracy transgranicznej w ramach Euroregionu Puszcza Białowieska,
stworzenie rozwiązań ułatwiających współpracę i wymianę towarową,
zwiększenie napływu kapitału inwestycyjnego na obszar powiatu hajnowskiego.

opis działania:

współpraca gospodarcza, kulturalno-sportowa, turystyczna, edukacyjna w Euroregionie „Puszcza Białowieska” oraz z innymi regionami partnerskimi,
poprawa dostępu do informacji o ofertach inwestycyjnych poprzez stworzenie spójnego systemu informacyjnego, obsługującego inwestorów,
udział w targach, wystawach itp. o zasięgu międzyregionalnym i międzynarodowym,
rozwój współpracy w dziedzinie ochrony transgranicznych walorów środowiska przyrodniczego,

rozszerzenie kontaktów gospodarczych i kulturalnych o zasięgu międzyregionalnym i międzynarodowym,
rozwijanie współpracy międzyregionalnej krajowej i zagranicznej w celu nabycia umiejętności pozyskiwania środków pomocowych z UE.

Działanie 7. Wzmocnienie sektora MŚP:

cele działania:

wzrost konkurencyjności gospodarki powiatu poprzez wsparcie sektora MŚP,
wzrost dostępu małych i średnich przedsiębiorstw do usług doradczych,
stworzenie warunków umożliwiających lepszą współpracę małych i średnich podmiotów gospodarczych z dużymi firmami,
wykreowanie instrumentów finansowych dla już działających firm oraz osób dopiero zamierzających podjąć działalność gospodarczą.

opis działania:

poszerzenie oferty szkoleniowo-doradczej poprzez placówki otoczenia biznesu dla sektora MŚP,
wykorzystanie przez małe i średnie firmy sieci parków technologicznych oraz inkubatorów przedsiębiorczości,
wzrost wykorzystania przez MŚP narzędzi elektronicznych (internet, portale dla MŚP),
wspomaganie MŚP poprzez udzielanie pożyczek oraz poręczeń kredytowych.

Działanie 8. Promocja Powiatu Hajnowskiego.

cele działania:

promocja atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej regionu;
kreowanie pozytywnego wizerunku powiatu hajnowskiego;

opis działania:

promocja, upowszechnianie informacji o powiecie hajnowskim;
udział w imprezach promocyjnych, targowych;
promocja gospodarcza powiatu;
promocja produktów turystycznych;
usprawnienie przepływu informacji.

4. LISTA ZADAŃ REALIZOWANYCH PRZEZ POWIAT

Priorytet I

Modernizacja i rozbudowa infrastruktury powiatu hajnowskiego

Zadania w ramach priorytetu:

Działanie 1. Rozwój systemu transportowego powiatu hajnowskiego

Lp.	Zadania	Realizator	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Planowane Fundusze UE	Planowane środki budżetu powiatu	Inne	Uwagi
1.	Przebudowa ulicy Batorego w Hajnówce (droga powiatowa nr 2329 B)	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2004 - 2007	3 907 931,00	2 930 948,00	976 983,00		
2.	Przebudowa ulicy Kolejowej, Parkowej i Waszkiewiczza w Białowieży	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2004 - 2007	3 311 858,00	2 483 893,50	827 964,50		
3	Przebudowa drogi powiatowej nr 1630 B Trześcianka - Białki - Rohozy	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2004 - 2006	187 592,00	93 796,00	93 796,00		Program SAPARD
4	Przebudowa drogi powiatowej nr 1775 B Kleszczelce - Policzna	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2004 - 2005	326 056,00	163 028,00	163 028,00		Program SAPARD
5	Przebudowa drogi powiatowej nr 1635 B Nowe Lewkowo - Eliazuki - Suszcza - Planty odcinek: Eliazuki - Suszcza	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2004	80 000,00	-	60 000,00	20 000,00	Urząd Gminy Narewka

6	Przebudowa drogi powiatowej nr 1614 B Kuraszewo - Lady	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2004 - 2005	203 573,00	101 786,50	101 786,50		Program SAPARD
7	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1774B granica powiatu (Miedwieżyki) - dr. 66	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2005-2006	102 000,00	76 50,00	25 500,00		
8	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1653B Orzeszkowo - Łozice	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2004-2005	50 000,00	37 500,00	12 500,00		
9	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1672B odcinek: Dubicze Osoczne - Borek	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2004	60 000,00	-	60 000,00		
10	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1671B Stary Kornin - Jagodniki	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2005	150 000,00	112 500,00	37 500,00		
11	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1674B do wsi Progale	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2005-2006	74 000,00	55 500,00	18 500,00		
12	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1748B wieś Toporki	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w	2004-2005	51 000,00	38 250,00	12 750,00		

		Hajnówce						
13	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1674B odcinek: Narew - Planta	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2004-2006	235 000,00	168 750,00	56 250,00	10 000,00	Urząd Gminy Narew
14	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1611B odcinek: Podrzeczany - Czyże	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2004	30 000,00	-	-	30 000,00	Urząd Gminy Czyże
15	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1676B Rzepiska - Golańska Szyja	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2005-2006	95 000,00	71 250,00	23 750,00		
16	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1667B Witowo - Piaski	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2004	60 000,00	-	60 000,00		
17	Skrzyżowanie ulic Lipowej i 11-go Listopada	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2004	330 000,00	165 000,00		165 000,00	Rezerwa Ministra
18	Budowa chodnika i nawierzchni drogi powiatowej Nr 2323 B - Ul. Wrzosowa w Hajnówce	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2004-2006	260 000,00	195 000,00	65 000,00		
19	Budowa powierzchni utrwalającej	Starostwo Powiatowe w	2004	26 000,00	-	14 000,00	12 000,00	Urząd

	drogi powiatowej nr 1642B - do wsi Skupowo	Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce						Gminy Narewka
20	Budowa kanalizacji deszczowej oraz ułożenie asfaltu na odcinku ul. 1-go Maja w Czeremsze	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2004-2006	230 000,00	157 500,00	52 500,00		
21	Ułożenie warstwy ścieralnej asfaltowej na ul Zastawa w Białowieży	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2005	100 000,00	50 000,00		50 000,00	Rezerwa Ministra
22	Opracowanie dokumentacji i powierzchniowe utrwalenie nawierzchni żwirowej drogi Rakowicze - Czyże	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2005-2006	102 000,00	76 500,00	25 500,00		
23	Opracowanie dokumentacji i powierzchniowe utrwalenie nawierzchni żwirowej drogi Borysówka - Wasilkowo	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2005	95 000,00	71 250,00	23 750,00		
24	Opracowanie dokumentacji i powierzchniowe utrwalenie nawierzchni żwirowej drogi Trześcianka - Puchły	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2005-2006	140 000,00	105 000,00	35 000,00		
25	Ułożenie nawierzchni asfaltowej we wsi Masiewo I	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2006	255 000,00	191 250,00	63 750,00		

26	Odprowadzenie wody rowem krytym z ul. Mickiewicza w Narewce (ok. 100 m)	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2005	36 000,00	27 000,00	9 000,00		
27	Przebudowa drogi Wólka Terechowska - Opaka Duża - Wojnówka	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2005	3 000 000,00	2 250 000,00	750 000,00		
28	Przebudowa drogi Kleszczele - Dobrowoda	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2006	250 000,00	187 500,00	75 000,00		
29	Opracowanie dokumentacji i powierzchniowe utrwalenie nawierzchni żwirowej do Gruzka - droga woj. 693	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Zarząd Dróg Powiatowych w Hajnówce	2006	260 000,00	195 000,00	65 000,00		
30	Wzrost atrakcyjności i dostępności komunikacyjnej powiatu - reaktywacja połączenia kolejowego Hajnówka - Białowieża	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2006 kontynuacja na lata 2007-2013	8 231 000,00	5 015 000,00			Realizacja w ramach partnerstwa publiczno - prywatnego

Działanie 2. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska

Lp.	Zadania	Realizator	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Nakłady w tym:			uwagi
					Planowane fundusze UE	Planowane środki budżetu powiatu	Inne	
1.	Budowa zakładu zagospodarowania odpadów	Stowarzyszenie Samorządów Euroregionu Puszcza Białowieska	2004-2012	19100 000,00				
					16 215 900,00			UE - Fundusz Spójności i Samorządy Gminne

Działanie 3. Rozwój regionalnej infrastruktury społecznej

Lp.	Zadania	Realizator	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Nakłady w tym			uwagi
					Planowane fundusze UE	Planowane środki budżetu powiatu	Inne	
1.	Kompleksowa modernizacja systemu grzewczego wraz z ociepleniem budynku przy ul. Piłsudskiego 10A w Hajnówce	Powiatowe centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce	2004- 2008	332 000,00	249 000,00	83 000,00		
2.	Modernizacja bloku żywieniowego (kuchnia wraz z zapleczem) w	Dom Pomocy Społecznej w Białowieży	z chwilą podpisania umowy	400 000,00		100 000,00	300 000,00	

	Domu Pomocy Społecznej w Białowieży		przez 9 miesięcy					
3.	Zabezpieczenie na odpowiednim poziomie usług skierowanych do osób niepełnosprawnych - Warsztaty Terapii Zajęciowej	Warsztat Terapii Zajęciowej w Hajnówce - Parafia Prawosławna Św. Trójcy w Hajnówce	2005	112 000,00	84 000,00	-	28 000,00	PFRON
4.	Termomodernizacja placówek oświatowych prowadzonych przez powiat hajnowski : Centrum Kształcenia Praktycznego Zespół Szkół Zawodowych, Zespół Szkół Ogólnokształcących, Zespół Szkół Leśnych	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2004 - 2010	4 500 000,00	813 225,00 670 500,00 327 750,00 563 525,00	1. 1 62 645,00 2. 134 100,00 3. 65 550,00 4. 312 705,00	108 430,00 89 400,00 43 700,00 208 470,00	Budżet Państwa (ZPORR)
5.	Termomodernizacja i rozbudowa Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Hajnówce i Jednostki Ratowniczo Gaśniczej w Czeremsze oraz zakup specjalistycznego wyposażenia.	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2004 - 2008	2 000 000,00		385 000,00	15 000,00 1 600 000,00	- Urząd Gminy Czeremcha - Budżet Państwa (ZPORR)
6.	Wyposażenie szpitala w specjalistyczny sprzęt medyczny w tym tomograf komputerowy.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Hajnówce	2004 - 2008	3 054 650,00	2 302 500,00	276 300,00	307 000,00 107 450,00	- Budżet Państwa (ZPORR) ; -Samorządy gminne i

							61 400,00	miejskie - SP ZOZ w H-ce
7	Zmiana lokalizacji oddziału obserwacyjno zakaźnego i zakładu pielęgnacyjno opiekuńczego w SP ZOZ hajnówka	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Hajnówce	2004-2005	2 000 000,00	1 500 000,00	300 000,00	200 000,00	Budżet Państwa (ZPORR)

Działanie 4. Rozwój infrastruktury turystycznej i sportowej

Lp.	Zadania	Realizator	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Nakłady w tym			uwagi
					Planowane fundusze UE	Planowane środki budżetu powiatu	Inne	
1.	Modernizacja Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Białowieży	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2004-2006	300 000,00	150 000,00	60 000,00	40 000,00 50 000,00	- WFOŚiGW - Środki własne
2.	Utworzenie schroniska młodzieżowego w Hajnówce na bazie internatu Zespołu Szkół Zawodowych	Starostwo Powiatowe w Hajnówce/Schronisko	2005-2008	300 000,00	225 000,00	45 000,00	30 000,00	Budżet Państwa (ZPORR)
3.	Wytyczenie i zagospodarowanie w małą infrastrukturę szlaków rowerowych	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2004 - 2006	130 000,00	97 000,00	10 000,00	10 000,00 13 000,00	-WWF -Budżet Państwa

								(ZPORR)
4.	Budowa krytej pływalni w Hajnówce	Urząd Miasta w Hajnówce	2004 - 2006	17 000 000,00	12 750 000,00	85 000,00 + tereny pod budowę	1 700 000,00 2 465 000,00	- Budżet Państwa (ZPORR) - Urząd Miasta Hajnówka i inne samorządy

Działanie 5. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego i przedsięwzięć innowacyjnych.

Lp.	Zadania	Realizator	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Nakłady w tym			uwagi
					Planowane fundusze UE	Planowane środki budżetu powiatu	Inne	
1.	Zarządzanie informacją w powiecie	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2004-2006	250 000,00	187 500,00	25 000,00	37 500,00	Budżet Państwa (ZPORR)
2.	Wdrożenie systemu zarządzania jakością w Starostwie Powiatowym w Hajnówce	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2004 - 2005	30 000,00	14 500,00	10 000,00	5 500,00	Budżet Państwa (ZPORR)

Priorytet II

Przeciwdziałanie bezrobociu poprzez wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w powiecie hajnowskim

Zadania w ramach priorytetu:

Działanie 1: Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia.

Lp.	Zadania	Realizator	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Nakłady w tym			uwagi
					Planowane fundusze UE	Planowane środki budżetu powiatu	Inne	
1.	Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia przez organizację działań doradczych i wdrażanie aktywnych programów rynku pracy w zależności od potrzeb i uwarunkowań	Powiatowy Urząd Pracy w Hajnówce	2004					Budżet określa Wojewódzki Urząd Pracy wg odrębnych zasad

Działanie 2. Wspieranie młodzieży poszukującej pracy

Lp.	Zadania	Realizator	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Nakłady w tym			uwagi
					Planowane fundusze UE	Planowane środki budżetu powiatu	Inne	
1.	Wspieranie młodzieży poszukującej pracy poprzez: a) realizacja zadań z zakresu: wymiana informacji zawodowej, poradnictwa zawodowego, b) współpraca z jednostkami szkolącymi, c) realizacja projektów skierowanych do młodzieży, d) stosowania ustawowych form aktywizacji zawodowej	Powiatowy Urząd Pracy w Hajnówce	2004					Budżet określa Wojewódzki Urząd Pracy wg odrębnych zasad

Działanie 3. Działania na rzecz kobiet

Lp.	Zadania	Realizator	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Nakłady w tym			uwagi
					Planowane fundusze UE	Planowane środki budżetu powiatu	Inne	
1.	Działania na rzecz kobiet w zakresie: objęcia poradnictwem indywidualnym oraz zajęciami w klubie pracy, objęcia	Powiatowy Urząd Pracy w Hajnówce	2005					Budżet określa Wojewódzki

	większej liczby kobiet programami rynku pracy: prace interwencyjne, szkolenia i inne								ki Urząd Pracy wg odrębnych zasad

Działanie 4: Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych

Lp.	Zadania	Realizator	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Nakłady w tym			uwagi
					Planowane fundusze UE	Planowane środki budżetu powiatu	Inne	
1.	Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych poprzez szkolenie bezrobotnych pod potrzeby lokalnego rynku pracy	Powiatowy Urząd Pracy w Hajnówce	2006					Budżet określa Wojewódzk i Urząd Pracy wg odrębnych zasad

Priorytet III

Wzmocnienie potencjału gospodarczego i społecznego Powiatu Hajnowskiego

Zadania w ramach priorytetu:

Działanie 1. Rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich.

Lp.	Zadania	Realizator	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Nakłady w tym			uwagi
					Planowane fundusze UE	Planowane środki budżetu powiatu	inne	
1.	Scalenie gruntów obiektu Kotłówka	Starostwo	2005-2006	150 000,00	110 000,00		40 000, 00	Budżet

	(ok.150 ha) w gminie Narew	Powiatowe w Hajnówce - Wydział Geodezji Katastru i Nieruchomości						Państwa (ZPORR)
2.	Szkolenia wspierające rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich.	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2004 - 2005	30 000,00	20 000,00		10 000,00	Podmioty współpracujące

Działanie 2. Tworzenie warunków służących rozwojowi turystyki z uwzględnieniem walorów środowiska naturalnego.

Lp.	Zadania	Realizator	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Nakłady w tym			uwagi
					Planowane fundusze UE	Planowane środki budżetu powiatu	inne	
1.	Funkcjonowania Centrum Turystyki Regionu Puszczy Białowieskiej (Infokiosk)	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2004- 2008	6 750,00		6 750,00		
2.	Jednolite oznakowanie atrakcji turystycznych	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2006 - 2007	36 000,00	27 000,00	4 000,00	3 600,00 1 400,00	- Budżet Państwa (ZPORR) - Inne Podmioty

Działanie 3. Tworzenie warunków służących rozwojowi kultury i ochrona dziedzictwa kulturowego.

Lp.	Zadania	Realizator	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Nakłady w tym			uwagi
					Planowane fundusze UE	Planowane środki budżetu powiatu	Inne	
1.	Dokończenie budowy i pełne uruchomienie działalności Muzeum	Stowarzyszenie Muzeum Kultury	2004 - 2006	350 000,00	262 500,00	29 750,00	35 000,00 22 750,00	- Budżet Państwa

	Kultury Białoruskiej w Hajnówce	Białoruskiej w Hajnówce						(ZPORR) - Stowarzysz. Muzeum i Ośrodka Kultury Białoruskiej w Hajnówce
2.	Inwentaryzacja zabytków kultury materialnej z terenu powiatu hajnowskiego.	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2004 - 2006	120 000,00	90 000,00	10 200,00	12 000,00 7 800,00	- Budżet Państwa (ZPORR) - Podmioty Współpracujące

Działanie 4. Rozwój oświaty, kształcenia i edukacji :

Lp.	Zadania	Realizator	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Nakłady w tym			uwagi
					Planowane fundusze UE	Planowane środki budżetu powiatu	Inne	
1.	Dostosowanie sieci i struktury szkół ponadgimnazjalnych do tendencji demograficznych oraz potrzeb rynku pracy.	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2004 - 2008			Subwencja oświatowa		
2.	Wprowadzenie systemu stypendialnego, promującego i wspierającego uczniów z rodzin najuboższych.	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2004 - 2006	540 000,00	405 000,00	54 000,00	54 000,00 27 000,00	- Budżet Państwa (ZPORR) - Sektor Prywatny
3.	Podwyższenie kwalifikacji zawodowych i doskonalenie nauczycieli.	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2004 - 2006	180 000,00	135 000,00	27 000,00	18 000,00	- Budżet Państwa (ZPORR)

								4 000,00	
								1 000,00	
4.	Edukacja ekologiczna młodzieży	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2004 - 2006	17 000,00				6 000,00	- Urz. Gmin - Szkoły -WFOŚiGW - PFOŚiGW
								6 000,00	

Działanie 5. Rozwój lecznictwa i opieki socjalnej:

Lp.	Zadania	Realizator	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Nakłady w tym			uwagi
					Planowane fundusze UE	Planowane środki budżetu powiatu	Inne	
1.	Utworzenie Punktu Poradnictwa i Terapii Rodzin	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce	2004	47 983,00		12 240,00	35 743,00	Budżet Państwa
2.	Utworzenie Centrum Informatycznego dla Osób Niepełnosprawnych w Hajnówce	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce	2005	56 000,00	29 000,00	27 000,00 (praca wolontariuszy + utrzymanie pomieszczeń)		
3	Profilaktyka zdrowotna mieszkańców Powiatu Hajnowskiego w zakresie:	Starostwo Powiatowe w Hajnówce - Wydział Spraw Społecznych	2004-2006	80 000,00	60 000,00	4 000,00	16 000,00	Urzędy Gmin Powiatu Hajnowskiego

Działanie 6. Rozwój współpracy regionalnej krajowej i zagranicznej:

Lp.	Zadania	Realizator	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Nakłady w tym			uwagi
					Planowane fundusze UE	Planowane środki budżetu powiatu	Inne	
1.	Współpraca zagraniczna z miastem Hattstedt (Niemcy)	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2004-2006	20 000,00	15 000,00	5 000,00		
2.	Współpraca zagraniczna z miastem Berlin - Lichtenberg (Niemcy)	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2004-2006	20 000,00	15 000,00	5 000,00		
3.	Współpraca zagraniczna z Obwodem Kaliningradzkim - Sławsk (Rosja)	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2004-2006	20 000,00	15 000,00	5 000,00		
4.	Projekt "Wiedzieć więcej o sobie-wiedzieć więcej o regionie - komunikacja i promocja w Euroregionie Puszcza Białowieska	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2004-2005	12 960,00 Euro	9550,44 Euro	15 435,00 PLN		
5.	Projekt UNDP: „Przyjazny dla środowiska rozwój obszarów wiejskich w Regionie Puszczy Białowieskiej”	Stowarzyszenie Samorządów Euroregionu Puszcza Białowieska	2003-2005	125 500,00 USD	112 000,00 USD			
6.	Projekt w ramach programu Tacis: „Wzmocnienie współpracy transgranicznej w oparciu o zasady partycypacji społecznej dla zrównoważonego rozwoju regionu Puszczy Białowieskiej	Starostwo Powiatowe w Hajnówce Stowarzyszenie Samorządów Euroregionu Puszcza Białowieska	2004-2006	247 097 Euro	191 757 Euro	93 564,00 PLN		

Działanie 7. Wzmocnienie sektora MŚP:

Lp.	Zadania	Realizator	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Nakłady w tym			uwagi
					Planowane fundusze UE	Planowane środki budżetu powiatu	Inne	
1.	Utworzenie Powiatowego Funduszu Pożyczkowego	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2007-2013	1 000 000	750 000	20 000,00	100 000,00 100 000,00 30 000,00	- Budżet Państwa - Samorządy Gminne - Sektor prywatny

Działanie 8. Promocja Powiatu Hajnowskiego.

Lp.	Zadania	Realizator	Okres realizacji	Szacunkowa wartość	Nakłady w tym			uwagi
					Planowane fundusze UE	Planowane środki budżetu powiatu	Inne	
1.	Działanie promocyjne powiatu (mat. promocyjne, targi)	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	2004 - 2006	150 000	112 500,00	30 000,00	7 500,00	Partnerzy

5. Powiązanie projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie powiatu

Plan Rozwoju Lokalnego 2004-2006 - Powiat Hajnowski został opracowany zgodnie z celami strategicznymi zawartymi w „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Hajnowskiego do 2015 roku” a także zgodnie z programami sektorowymi, takimi jak: Powiatowy Program Ochrony Środowiska na lata 2004-2012, Powiatowy program zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego, Powiatowy program przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy na lata 2003-2006, Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Zarówno Strategia jak i programy zostały przyjęte do realizacji odpowiednimi uchwałami przez Radę Powiatu Hajnowskiego.

Plan Rozwoju Lokalnego jest spójny z koncepcją Programu Żubr, obejmującego swoim zasięgiem pięć powiatów województwa podlaskiego, w tym powiat hajnowski. Program Żubr znajduje się w fazie przygotowania i zakłada rozwój lokalny tzw. „Krainy Żubra” przede wszystkim w zakresie infrastruktury niezbędnej do rozwoju turystyki. Zawarte w nim zadania dotyczą infrastruktury, turystyki, edukacji i ochrony przyrody.

Program Rozwoju Lokalnego Powiatu Hajnowskiego obejmuje tylko te zadania, które realizuje powiat, w realizacji których bierze udział powiat lub ich realizacja posiada znaczenie

ponadgminne.

Program Rozwoju Lokalnego jest zgodny z założeniami Programu Wojewódzkiego na lata 2004-2006.

Obecnie powiat hajnowski może korzystać ze środków przedakcesyjnych w ramach programów pomocowych Unii Europejskiej: Phare i SAPARD. Po akcesji Polski w szeregi Unii Europejskiej, programy te zostaną zastąpione przez fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności. Praktycznie jednak działania w ramach programu Phare oraz SAPARD, rozpoczęte przed akcesją będą kontynuowane do 2006 roku. Tak, więc w okresie 2004-2006 realizacja zadań współfinansowanych z funduszy przedakcesyjnych i strukturalnych będzie odbywała się równolegle.

Projekty z funduszy przedakcesyjnych i innych funduszy pomocowych zrealizowane od 1999 r. przez Starostwo Powiatowe w Hajnówce i jego jednostki, będące w trakcie realizacji lub będące w fazie oczekiwania na podpisanie kontraktu:

Lp	Nazwa projektu i treść zrealizowanego zadania	Miejsce realizacji	Okres realizacji	Ogólna wartość projektu	Udział środków pomocowych/ źródło
1.	„Pro-europejska edukacja młodzieży” - warsztaty, seminaria i wykłady	Hajnówka	01.01.2001 31.06.2001r.	17.504 EURO	SPF PHARE 1999 / 8.744 EURO
2.	„Letnia Szkoła Integracji Europejskiej - My w portrecie Europy” - warsztaty, seminaria, konferencja	Hajnówka Białowieża	01.04.2002 31.09.2002r.	42.688 EURO	SPF PHARE 2000 / 29.998 EURO
3.	„Prezentacje Orkiestr Detych - Echo Puszczy” - wymiana młodzieży	Hajnówka	26.07.2001 03.08.2001r.	22.441 zł.	Deutsch - Polonisches Jugendwerk (DPJW) oraz Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży (PNWM) / 16.750 zł.
4.	Dofinansowanie na zakup wyposażenia dla Centrum Turystyki Regionu Puszczy Białowieskiej w Hajnówce w ramach projektu Puszcza Białowieska	Hajnówka	20.07.2000 28.02.2000	24.053 zł.	/ Dunska Organizacja Współpracy na Rzecz Ochrony Środowiska w Europie Wschodniej (DANCEE)/ 24.053 zł

5.	Przebudowa (modernizacja) drogi powiatowej Nr 1772 na odcinku stacja kolejowa Planta - Lesna (droga)	Powiat Hajnowski	31.03.2003 10.08.2003	1.012.101 zł.	SAPARD / 506.050 zł.
6.	„Program Dotacji Inicjatyw Lokalnych (DIL)” w ramach Projektu Puszcza Białowieska (dotacje na tworzenie atrakcji turystycznych, promocje walorów kulturowych i historycznych Regionu Puszczy Białowieskiej)	Powiat Hajnowski	Od 10.2001r.	225.000 zł.	Dunska Organizacja Współpracy na Rzecz Ochrony Środowiska w Europie Wschodniej (DANCEE) / 175.000 zł.
7.	Poznajmy siebie wzajemnie - edukacja kulturowa młodzieży polskiej i białoruskiej w regionie Puszczy Białowieskiej”	Powiat Hajnowski - Rejony: Swislocki, Puzanski, Kamieniecki	15.09.2003 - 30.06.2004 r.	20 571,50	Euroregion Niemen FMP PHARE 2001 / 15 017,20 EURO
8.	Przyjazny dla środowiska rozwój obszarów wiejskiej w regionie Puszczy Białowieskiej	Powiat Hajnowski	06.2003 - 06.2005	127 000 USD	Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju - UNDP
9.	Wzmocnienie współpracy transgranicznej w oparciu o zasady partycypacji społecznej dla zrównoważonego rozwoju Regionu Puszczy Białowieskiej” (wzmocnienie kadr samorządowych w zakresie turystyki, oświaty i planowania przestrzennego Regionu PB;	ze strony Polskiej; Rejon Kamieniecki, Swislocki i Pruzanski ze strony Białoruskiej	18 miesięcy, oczekiwanie na podpisanie kontraktu	247.097 EURO.	TACIS CBC SPF/ 191.757 EURO
10.	Przebudowa drogi powiatowej nr 03885 Droga Kleszczele	Powiat	II-III kwartał 2004.	326 056 PLN	SAPARD/

	-Policzna (3,36 km)	hajnowski	oczekiwanie na podpisanie kontraktu		163 028 PLN
11.	Przebudowa drogi powiatowej nr 03659 Droga Kraszewo-Lady (2 km)	Powiat hajnowski	II-III kwartał 2004 oczekiwanie na podpisanie kontraktu	203 573 PLN	SAPARD/ 101 786 PLN
12.	Przebudowa drogi powiatowej nr 03675 Droga Trzescianka - Bialki (2,17 km)	Powiat hajnowski	II-III kwartał 2004 oczekiwanie na podpisanie kontraktu	187 592 PLN	SAPARD/ 93 796 PLN

Od maja 2004 r. powiat hajnowski będzie mógł korzystać ze środków przyznawanych w ramach funduszy strukturalnych oraz funduszu spójności a także inicjatyw wspólnotowych Equal i Interreg III.

Cele funduszy strukturalnych

- CEL 1 (regionalny): obejmuje regiony zapóźnione w rozwoju (na poziomie NUTS II) -podstawowym kryterium zakwalifikowania regionu do celu 1 jest dochód PKB na jednego mieszkańca poniżej 75% średniego PKB państw UE; tym celem są objęte również regiony słabo zaludnione (poniżej 8 mieszkańców na jeden km kw. oraz obszary „ultraperyferyjne”).
- CEL 2 (regionalny): polega na wspieraniu terenów silnie uzależnionych od upadającej gałęzi gospodarki (na poziomie NUTS III).
- CEL 3 (horyzontalny): obejmuje pomoc w modernizacji rynku pracy poprzez szkolenia zawodowe, lokalne inicjatywy w zakresie zatrudnienia oraz poprawę dostępu do rynku pracy.

Po przystąpieniu do UE wszystkie regiony w Polsce będą zaliczane do obszarów mniej rozwiniętych - objętych CELEM 1. Natomiast CEL 1 jest finansowany ze wszystkich czterech funduszy strukturalnych: ERDF, ESF, EAGGF, FIGG.

Inicjatywy wspólnotowe, z których korzystać będzie Polska w latach 2004-2006:

Equal - ma na celu testowanie i popieranie - w drodze współpracy ponadnarodowej nowych sposobów zwalczania wszystkich form dyskryminacji i nierówności na rynku pracy, zarówno wobec osób zatrudnionych, jak i poszukujących pracy. Inicjatywa ta jest finansowana ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Interreg III - wieloletni program ustanowiony by wspierać współpracę pomiędzy władzami publicznymi, firmami i stowarzyszeniami w obszarach przygranicznych. Celem programu jest stymulowanie rozwoju lokalnej i regionalnej gospodarki poprzez współpracę pomiędzy partnerami oraz poprawę ich wzajemnej komunikacji.

Powiat hajnowski objęty został **programem trójstronnym Polska-Ukraina-Białorus**
w ramach **INTERREG III A**.

Opis priorytetów i działań Programu Sąsiedztwa Polska-Białorus - Ukraina:

Priorytet 1. Zwiększenie konkurencyjności obszarów granicznych poprzez modernizację i rozwój infrastruktury przygranicznej.

Priorytet 2. Rozwój kapitału ludzkiego i instytucjonalnej współpracy przygranicznej włączając ochronę granic Unii Europejskiej.

Priorytet 3. Pomoc Techniczna

Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich

W ramach Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich (na lata 2000 - 2003) Banku Światowego, w powiecie hajnowskim realizowane są dwa komponenty programu:

komponent C - infrastruktura - dotyczy dofinansowania inwestycji z zakresu zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków, gospodarki odpadami oraz dróg gminnych i powiatowych.

komponent B3 - budowanie potencjału instytucjonalnego administracji lokalnej i regionalnej. W ramach realizacji tego komponentu zapewniona została pomoc techniczna oraz przeprowadzone zostały szkolenia dla pracowników administracji publicznej działającej na obszarze m.in. powiatu.

Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego Województwa Podlaskiego na lata 2004-2006 oparty na Zintegrowanym Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) oraz Sektorowe Programy Operacyjne stanowi podstawę do współfinansowania przedsięwzięć na lata 2004-2006.

6. Finansowanie zadań Planu Rozwoju Lokalnego na lata 2004-2006

Możliwość sfinansowania potrzeb inwestycyjnych powiatu zależy przede wszystkim od poziomu dochodów oraz niezbędnych wydatków na zaspokojenie bieżących potrzeb publicznych. Im wyższe dochody i niższe wydatki, tym większe możliwości finansowania potrzeb rozwojowych.

Podstawa finansowania potrzeb rozwojowych powiatu jest budżet powiatu, corocznie uchwalany przez Radę Powiatu.

Fundusze Unii Europejskiej stanowią znaczny procent finansowania przedsięwzięć, których realizacja jest zgodna z założeniami programów UE. Zostały one omówione w punkcie 5.

Inne źródła finansowania zadań zawartych w Planie Rozwoju Lokalnego Powiatu Hajnowskiego to:

budżet państwa (m.in. każdy z programów operacyjnych funduszy strukturalnych UE na lata 2004-2006 posiada określony poziom dofinansowania z budżetu państwa, wynosi on w większości przypadków 10%);

budżety partnerów, m. in. innych samorządów, WWF, Fundacji Wspomagania Wsi, partnerstwo publiczno-prywatne;

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i inne fundusze dofinansowujące ochronę środowiska;

kredyty i pożyczki, m.in. Banku Gospodarstwa Krajowego,

środki finansowe pochodzące z innych instytucji, organizacji m. in. UNDP, Bank Światowy.

7. System wdrażania

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Hajnowskiego zostanie zatwierdzony i przyjęty do realizacji uchwałą Rady Powiatu Hajnowskiego. Odpowiedzialność za wdrożenie Lokalnego

Planu Rozwoju spoczywa na samorządzie powiatowym oraz innych jednostkach odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań.

Zgodnie z zapisami Ustawy o samorządzie powiatowym, samorząd powiatowy, a w jego imieniu Zarząd Powiatu, odpowiada za inicjowanie, formułowanie i realizację polityki rozwoju powiatu, a więc za programowanie i realizację celów na poziomie powiatu oraz za monitorowanie i nadzór nad całością działań podejmowanych w powiecie na rzecz rozwoju.

Rada Powiatu określiła główne kierunki polityki rozwoju na poziomie powiatu poprzez uchwalenie strategii rozwoju, programów sektorowych oraz Lokalnego Planu Rozwoju.

Zarząd Powiatu odpowiedzialny jest za działania związane z wdrażaniem Lokalnego Programu Rozwoju Powiatu Hajnowskiego.

Bezpośrednim wdrożeniem Planu Rozwoju Lokalnego zajmą się pracownicy: Starostwa Powiatowego w Hajnówce, jednostek organizacyjnych Powiatu Hajnowskiego, Stowarzyszenia Samorządów Euroregionu „Puszcza Białowieska” oraz jednostek współpracujących z powiatem w realizacji zadań.

Do ich obowiązków należy: przygotowanie wniosków aplikacyjnych i wszystkich niezbędnych dokumentów, załączników i pozwoleń, przygotowaniem dokumentacji technicznej projektów, obsługa finansowa projektów, monitorowanie realizacji projektów, składanie sprawozdań z ich realizacji.

Realizatorzy zadań są odpowiedzialni za wybór bezpośrednich wykonawców inwestycji oraz dostawców usług i towarów a także za wykonanie zaplanowanych i finansowanych działań niezbędnych do osiągnięcia wyznaczonych celów. Podmioty te odpowiadają również za gromadzenie niezbędnej dokumentacji i danych pozwalających na pełną kontrolę sposobu realizacji projektu.

Podstawowa zasada, na której opierać się będzie zarządzanie lokalnym planem rozwoju jest zasada partnerstwa. Podstawą wdrażania musi być zintegrowane działanie. W realizację zaangażowane zostaną samorządy gminne, organizacje pozarządowe oraz podmioty zaliczane do sektora niepublicznego.

Aby zapewnić udział społeczny zostaną przeprowadzone działania konsultacyjne i koordynacyjne nad programem z różnymi grupami społecznymi i środowiskiem gospodarczym.

Zarząd Powiatu będzie opiniował i rekomendował Radzie Powiatu propozycje zmian w dokumentach programowych.

8. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

a) System monitorowania Planu Rozwoju Lokalnego

W celu zapewnienia efektywnego i oszczędnego wydatkowania publicznych środków finansowych istnieje potrzeba stworzenia spójnego systemu monitorowania programu.

Odpowiedzialność za bieżące monitorowanie Planu Rozwoju Lokalnego spoczywać będzie na odpowiedniej jednostce, wydziale starostwa, osobach bezpośrednio odpowiedzialnych za realizację zadania lub merytorycznie nadzorujących realizację zadania. Monitorowanie będzie odbywało się w oparciu o wskaźniki zawarte w każdym ze złożonych projektów do funduszy strukturalnych.

Zarząd Powiatu corocznie przedłoży Radzie Powiatu pisemne sprawozdanie z przebiegu wdrażania Lokalnego Planu Rozwoju.

Za techniczne przygotowanie i przedstawienie Zarządowi Powiatu, corocznych raportów z realizacji Planu Rozwoju Lokalnego, jest odpowiedzialny Wydział Promocji, Rozwoju Regionalnego, Turystyki i Współpracy z Zagranicą.

Procedury dotyczące uruchomienia i obiegu przepływów finansowych, mających na celu zapewnienie ich przejrzystości oraz opis szczegółowych rozwiązań i procedur służących kontroli wynikają z Ustawy o finansach publicznych.

b) Sposoby oceny Planu Rozwoju Lokalnego

Bieżąca ocena Planu Rozwoju Lokalnego będzie dokonywana w oparciu o wskaźniki zawarte w każdym z przedstawianych do dofinansowania projektów. Te z kolei określone są w dokumentach: Uzupełnienie do ZPORR, uzupełnienia do poszczególnych Programów Sektorowych, Uzupełnienia do Interreg, Equal, Program Wojewódzki na lata 2004-2006.

c) Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi.

Samorząd Powiatu Hajnowskiego i jego jednostki współpracują z organizacjami pozarządowymi i sektorem prywatnym w zakresie rozwoju powiatu. Współpraca dotyczy organizacji i współfinansowania szeregu inicjatyw w zakresie realizacji zadań w różnych dziedzinach, wspólnych działań promocyjnych. Podczas realizacji zadań ujętych w Planie Rozwoju Lokalnego współpraca ta będzie kontynuowana i rozwijana.

d) *Public Relations* Planu Rozwoju Lokalnego

Plan Rozwoju Lokalnego zostanie uchwalony przez Radę Powiatu i szeroko udostępniony do publicznej wiadomości. Treść Planu Rozwoju Lokalnego zostanie umieszczona w portalu internetowym Powiatu Hajnowskiego jak również będzie dostępny w każdym wydziale starostwa i jednostce powiatu.